

Almanya’da Yaşayan Türk Göçmenlerin Aile Değerleri

Halil EKŞİ*

İbrahim DEMİRCİ**

Cemal YILDIZ***

Fusun EKŞİ****

Özet-Bu araştırmada Almanya’da yaşayan Türk göçmenlerin aile değerleri incelenmiştir. Çalışma tarama modeline uygun bir şekilde yapılandırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Almanya’da yaşamını sürdüren 187 kişiden oluşmaktadır. Yaşları 18 ile 72 arasında değişen katılımcıların 135’i kadın ve 52’si erkektir. Aile, değerlerin ve kültürel özellikleri öğrenilmesi ve aktarılması konusunda en temel kurumdur. Almanya’da yaşayan Türk ailelerin değer özelliklerinin ve eğilimlerin belirlenmesi ve bu değerlerin hangi şartlardan etkilendiğinin ortaya koyulması kültürel özelliklerin devamlılığı konusunda politikalar geliştirilmesine yardımcı olabilir. Araştırma erken yaşta evlenme ve

* Prof. Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

E-posta: h.eksi70@gmail.com

** Uzm., Marmara Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı Doktora Öğrencisi

E-posta: ibrahimdemircipdr@gmail.com

***Prof. Dr., TC Almanya Büyükelçiliği Eğitim Müşaviri

E-posta: cemalyildiz@yahoo.com

**** Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, Kişilerarası İletişim Anabilim Dalı

E-posta: eksifusun@gmail.com

çocuk sayısının fazla olması gibi özellikler geleneksel aile değerlerinin sürdürülmesine yardımcı olduğu söylenebilir. Almanya'daki Türklerin aile değerlerindeki dönüşümün anlaşılması için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler- Almanya'daki Türkler, Göçmenler, Aile değerleri, Kültürleşme, Değerlerin değişimi

Giriş

Almanya Federal Cumhuriyeti'nin batı kesimine yapılan iş gücü göçünde Akdeniz ülkeleri önemli bir yer tutmuştur. Alman İş ve İşçi Bulma Kurumu 1955 yılında geçici iş gücü talebiyle aralarında Türkiye'nin de bulunduğu İtalya, İspanya, Portekiz, Yugoslavya, Yunanistan ve Fas gibi ülkelerle anlaşmalar yapmış ve bu anlaşmalar sonucunda kısa sürede Almanya'ya kayda değer sayıda işçi göçü başlamıştır. Başlangıçta geçici bir karakter arz eden iş gücü göçünün ardından, 60'lı yıllardan başlamak kaydıyla bilhassa 70'li yılların başında, ailelerin de ülkeye gelmeye başlamasıyla bir göç patlaması olmuş ve nihayet 1973 yılında iş gücü kabulü durdurulmuştur.

Halen Almanya'da üçüncü göçmen kuşağı büyümektedir. Alman kökenliler kanun gereği Alman vatandaşlığını alırken; Alman kökenli olmayan üçüncü nesil ise Almanya'da doğduğu için Alman vatandaşlığını kazanmaktadır. "Zensus 2011" adlı araştırmanın verilerine göre Almanya'da 6,2 milyon yabancı yaşamaktadır. Bunlar arasında Türk göçmenler 1,5 milyonluk nüfuslarıyla (toplam göçmenlerin % 24,4) açık ara birinci sıradadırlar. İkinci sırada ise yaklaşık 490.000 nüfuslarıyla (toplam göçmenlerin % 7,9) İtalyan göçmenler bulunmaktadır. Bunların dışında yaklaşık 15,3 milyon insan göçmen kökenlidir. 530.000 kişinin ise hem Türk hem de Alman vatandaşlığı bulunmaktadır (Zensus, 2011). Daha da fazlası, 2002 yılı sonuna kadar 565.000 Türk göçmeni Alman vatandaşlığı almıştır. Almanya'daki her Türk'ün bir göç geçmişi olmakla birlikte tabii ki de her Türk göç etmemiştir. Toplam Türklerin 680.000'i Almanya'da doğmuştur. Almanya'daki Türkler sadece en büyük azınlık grup değildir aynı zamanda en az bütünleşmiş gruptur (Özcan, 2004).

Almanya'daki Türk ailelerin tecrübesi 50 senedir sürmektedir. Bu tecrübe içinde kimlik ve bütünleşme arasındaki dönüşüm üç neslin nevi şahsına münhasır (suis generis) farklılığına sahiptir (Perşembe, 2005). Eski Türk misafir işçilerin sürekli olarak Almanya'ya yerleşmesi Almanya'nın sosyal ve kültürel manzarasında da değişimin olmasına sebep olmanın yanında şehir manzaralarının değişmesine sebep olmuştur. Türk kültürel kurumları, kahvehaneler, restoran-

lar, başörtülü kadınlar, camiler Alman şehirlerinin doğal bir parçası olmuştur. İlk göç edenlerin ülkelerine geri dönme istekleri çocukları ve torunlarının doğmasıyla sönmüştür ve kalmaya karar vermişlerdir. Değişen tasarruf ve tüketim alışkanlıkları bu kararları yansıtmaktadır. Kendi ülkelerine ve memleketlerine yatırım yapmak yerine Türk göçmenler Almanya’da ev almaya, ev yapmaya ve gayrimenkul yatırımlarını buraya yapmaya başlamışlardır (Ehrkamp, 2005).

Genel anlamda hem göçmenleri hem de Alman toplumunu bekleyen temel sorun göçmenlerin toplumla sosyal, ekonomik ve politik bütünleşmesidir (Dörscher, 2004). Türk göçmenlerin Almanya ile bütünleşmeyle ilgili güncel tartışmaların yüksek seviyede popüler kültürel fikirlerden etkileniyor olması Türklerin hangi yöntemlerle topluma uyum sağlaması gerektiği konusunu sıcak bir tartışma konusu yapmaktadır (Ünver, 2006).

Öz kültürlerine güçlü bir bağlılık gösteren göçmenlerin ana akım kültürü reddetme eğiliminde olduklarına yönelik görüşler bulunmaktadır. Öte yandan Türkiye’den Avrupa’ya göç etmiş ve yerleşmiş bireyler Avrupa’yla bütünleşmenin öz kültürden uzaklaşma riski içinden olduklarını düşünebilmektedir. Zıt kutuplarda görünen bu görüşlere rağmen Türk göçmenlerin özel yaşamlarında ve kendilerini algılayışta geleneksel aileye özgü özellikleri sürdürürken toplumsal yaşamda ana akım kültürü benimsemeleri mümkün olabilmektedir (Güngör, 2014).

Kuramsal Çerçeve

Bu araştırmada Almanya’da yaşayan Türk göçmenlerin aile değerlerinin özellikleri incelenmektedir. Bunun için göçmenlerin aile değerleriyle ilişkili olabilecek kuramlar üzerinde durulacaktır.

Aile Değerleri

Değerler önemlidir ve bir kültürün üyeleri süregelen inanç ve idealler neyin iyi ya da istenilen olduğu ya da neyin olmadığını bize gösterir. Değerler bireyin davranışları üzerinde önemli bir etkiye sahiptirler ve tüm durumlar için rehber görevi görürler (Rokeach, 1973). Değerler birşeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğunu belirleyen inançlardır (Güngör, 1998). Aile değerleri genel değer sisteminin yansıması ya da alt parçası olarak görülebilir. Ayrıca, bu değerler ekonomik, politik ve kültürel gelişmelere cevap olarak zaman içinde değişebilir. Bundan dolayı, “aile değerleri” evden eve, ülkeden ülkeye ve nesilden nesile farklılıklar gösterir.

Kültürel değerler belirli bir grup tarafından paylaşılır ve bir nesilden diğerine iletilir. Bunun anlamı değerlerin insanlar etkileşime girdikçe hem sürdürülmesi hem de muhtemel değişimler yaşamasıdır. Uzun süreli kültürler arası etkileşim sonucu bireylerin tecrübe ettiği öğrenme ve kültürel değişim süreci olan kültürleşme (acculturation) sonucunda değerlerin değıştirmesi beklenmektedir (Arends-Tóth ve Van de Vijver, 2009).

Türklerin uzun süredir Almanya’da yaşıyor olmaları Alman toplumuyla uzun süreli etkileşimi beraberinde getirmiştir. Bu etkileşimin kültürel değışime neden olması muhtemel bir sonuçtur. Kültürler arası psikolojinin önemli araştırma alanlarından biri azınlık grupların ya da göçmenlerin kültürel değışimlerinin incelenmesidir. Bir kültürde doğum büyümüş bireylerin başka bir kültür içine girdiğinde nasıl bir değışim içine girdikleri göç hareketlerinin başlamasından beri oldukça ilgi çekici bir konu olmuştur. Azınlık grupların uzun yıllar göç ettikleri yerde yaşamasıyla ikinci ve üçüncü kuşak göçmenlerin kültürel değışimi üzerinde çalışmalar yapılmıştır. Almanya’da yaşayan Türklerin aile değerlerinin özelliklerinin anlaşılması için göçmenlerin kültürel değışimleriyle ilgili yapılan çalışmalar önemli bilgiler verebilir. Almanya’da geleneksel aile değerlerini sürdüren aileler olduğu gibi Batı’nın liberal aile değerlerine benzerlik gösteren aileler de bulunmaktadır. Bu kuramsal çalışmalar geleneksel aile değerlerinin sürdürülmesinin ve bu değerlerin terk edilmesinin nelerden etkilendiğinin anlaşılmasına yardımcı olabilir.

Kültürleşme

Kültürleşme konusundaki çalışmaların geçmişı 1920’li yıllarda yapılan kültürel değışimle ilgili antropolojik çalışmalara kadar uzanmaktadır. Kültürleşme ile ilgili çeşitli tanımlar yapılmıştır. Redfield, Linton ve Herskovitz’e (1936, s. 149) göre kültürleşme, farklı kültürel gruplardan olan insanların uzun süreli sürekli etkileşimleri sonucunda bir kültürde ya da her iki kültürde ortaya çıkan değışikliklerin anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Kültürleşme, kültürleşmenin bir boyutu olan kültürel değışimden, kültürleşmenin bir aşaması olan asimilasyondan ve her alanda ortaya çıkan kültürleşmenin sonucunda meydana gelen yayılmadan farklı bir yapıdır

Redfield ve arkadaşları (1936, s. 152) kültürleşme sürecinin üç şekilde sonuçlanabileceğini ifade etmektedir Bunlar kabul, uyum ve tepki sonuçlarıdır. Kültürleşmenin kabul ile sonuçlanması kültürel grubun kültürel mirasının çoğunu kaybederek başka bir kültürün büyük bir bölümünü kabul etmesi ve bu

asimilasyonun sadece davranış boyutunda değil değerler boyutunda da gerçekleşmesi anlamına gelmektedir. Kültürleşmenin uyum ile sonuçlanması hem özgün kültürün hem de yabancı kültürün özelliklerinin düzgün işleyen kültürel bir bütün elde etmek için birleştirilmesi anlamına gelmektedir. Kültürleşmenin tepki ile sonuçlanması baskı nedeniyle ya da yabancı kültürel özelliklerinin kabul edilmesinin beklenmedik sonuçları nedeniyle karşı kültürel hareketlerin ortaya çıkmasıyla eski kültüre geri dönüş hareketleri anlamına gelmektedir.

Bogardus (1949, 1950) kültürleşmeyi birbiriyle etkileşim içinde olan iki veya daha fazla kültürel sistemin ayrı bir kültürel sistem oluşturma süreci olarak tanımlamaktadır. Ona göre üç çeşit kültürleşme bulunmaktadır. Kırılmasına kültürleşme ticaret gibi birbiriyle etkileşim içinde olan kültürlerin bilinçsiz bir şekilde birbirinden etkilenmesiyle ortaya çıkmaktadır. Empoze edilmiş kültürleşme bir kültürün baskı yaparak kendi kültürel özelliklerini başka kültürlere dayatması anlamına gelmektedir. Son olarak diğer çeşitlere göre daha iyi olan demokratik kültürleşme ise tüm kültürlerin eşit olduğu varsayımıyla başlayarak farklı kültürlerin özelliklerinin, değerlerinin ve dünya görüşlerinin karşılıklı olarak kabul edilmesi ve saygı gösterilmesi olarak gerçekleşmektedir.

Kolektif ve gruplar arası ilişkileri ele alan kültürleşme kavramı ile psikolojik kültürleşme kavramı arasında ayrıma gidilmiştir. Kültürleşme, grupların kültürel değişimi için kullanılırken, psikolojik kültürleşme kültürel değişimi bireysel düzeyde ele almaktadır (Graves, 1967, s. 337). Bu ayrıma gidilmesinin önemli nedenlerinden biri kültürel değişim konusundaki bireyler arası farklılıklardır. Grup içindeki bireyler kültürleşme sürecine farklı düzeylerde ve şekillerde katılabilmektedirler. Grup düzeyinden kültürleşme fiziksel, biyolojik, politik, ekonomik, kültürel ve sosyal boyutlarda gerçekleşmektedir. Bu değişimler bireysel düzeyde davranış değişikliğine ve kültürleşme stresine neden olabilmektedir. Kültürleşme sonucunda ortaya çıkan tüm bu değişiklikler psikolojik ve sosyo-kültürel uyumu etkilemektedir (Berry, 1992).

Kültürleşme Modelleri

Kültürleşme için çeşitli modeller geliştirilmiştir. Gordon (1964) kültürleşmeyi tek boyutlu bir modelle değerlendirmiştir. Bu model göçmenlerin ya kendi kültürlerini sürdüreceğini ya da ana akım kültüre uyum sağlayacağını öne sürmektedir. Azınlık kültürün ana akım kültürle uzun süre etkileşimi sonucunda azınlık grup kendi kültürlerini koruma veya ana akım kültüre uyum sağlama seçeneklerinden birini seçmek durumundadırlar. Azınlık kültürün asimilasyon

sürecine girmesi için kültürel uyumun gerçekleşmesi ön koşul olarak görülmektedir. Bu durum kültürel uyumu sağlamış grupların ya da kişilerin asimilasyona uğrayacağı anlamına gelmemektedir. Ancak Gordon (1964) uzun süre etkileşim sonucunda çeşitli faktörler nedeniyle süresi farklılaşsa da azınlık grubun baskın kültür tarafından asimile edileceğini varsaymaktadır.

Tek boyutlu modelde yeni kültüre uyum sağlarken kendi kültürünü korumak ya da kendi kültürünü sürdürürken yeni kültüre uyum sağlamak uygun görülmemektedir. Bu iki boyut birbirine zıt görülmektedir. Tek boyutlu kültürleşme modelini kültürel uyum ve öz kültürü sürdürme seçeneklerinden başka seçenekler olabileceğinden yola çıkarak tek boyutlu modeli eleştirmiş ve iki boyutlu bir model geliştirilmiştir. İki boyutlu model ise öz kültürü sürdürme ve yeni kültürlerle etkileşim içinde olmayı iki ayrı boyut olarak ele almaktadır. Böylece bireyin ya da grubun kendi kültürünü sürdürürken yeni kültüre de uyum sağlaması mümkün görülmektedir (Berry, 2006). Bu boyutların biri kişinin ya da grubun kültürel mirasını sürdürmesi ya da sürdürmemesidir. İkinci boyut ise diğer gruplarla ilişki içinde olması ve ana akım kültüre katılması ya da bu tarz ilişkilerden kaçınmasıdır. Bu iki boyutlu modelde dört farklı kültürleşme stratejisi tanımlanmıştır. Bunlar asimilasyon, ayrılma, bütünleşme ve marjinalleşme stratejileridir (Berry, 2008, s. 330-331).

Asimilasyon stratejisi azınlık grubun kendi kültürel değerlerini ve geleneklerini sürdürmek istememesi, kültürel kimliğinden uzaklaşması ve onlardan vazgeçerek ana akım kültürle etkileşim içinde olmayı isteyerek o kültürün özelliklerini kabul etmesi ve değer yargılarını benimsemesidir. Ayrışma stratejisinde azınlık grubun kendi kültürünün özelliklerini ve değer yargılarını sürdürmeye devam ederken ana akım kültürden uzak durarak, değer yargılarını kabul etmemektedir. Ayrışmada asimilasyon stratejisinin tam tersi bir yönelim görülmektedir. İki boyutlu kültürleşme modeli tek boyutlu kültürleşme modelinden farklı olarak ana akım kültürün benimsenmesinin kendi kültürel özelliklerinden vazgeçmeyi gerektirmediği varsayımında bulunmaktadır. Bütünleşme stratejisi göçmenin öz kültürünün özelliklerini ve değerlerini koruyarak aynı zamanda ana akım kültürün değerlerini kabul etmesi ve ayak uydurmasıdır. Azınlık grubun kendi kültürel özellikleriyle ana akım kültürün özelliklerini bütünleştirebilir. Bütünleşme stratejisi asimilasyon ve ayrılma stratejilerinin uzlaşması olarak görülebilir. Bütünleşme yalnızca ana akım kültürün kapsayıcı olması ve kültürel çeşitliliğe yönelmesiyle azınlık grubun özgürce seçimiyle ve baskın kültürü kabullenmesiyle gerçekleşebilir. Marjinalleşme stratejisi ise her iki kültürü de

benimsememe anlamına gelmektedir. Azınlık grup hem kendi öz kültüründen hem de ana akım kültürden uzak durarak onlara bağlılık göstermemektedir. Kültürel değerlerin kaybolmasına yönelik yapılan zorlamalar nedeniyle azınlık grubun kültürünü sürdürme olasılığı çok düşük olabilir ya da kendi kültürlerine ilgilerini kaybedebilir. Ayrıca ana akım kültürden gelen dışlanma ve ayrımcılık nedeniyle ana akım kültüre ilgilerini kaybederek marjinalleşebilirler (Berry, 1992, 1997, 2001, 2008).

Bu stratejileri baskın gruplarda benzer şekillerde tezahür etmektedir. Baskın grup asimilasyona zorladığı zaman erime potası, ayrışmaya zorladığı zaman ayrılma, marjinalleşmeye zorlandığı zaman dışlama ve toplumun büyük bir kısmının çeşitli kültürel grupları kabul etmesiyle bütünleşme gerçekleştiğinde çok kültürlülük olarak adlandırılmaktadır (Berry, 2008, s. 331).

Başka bir kültürleşme modelinde ise kültürel uyumun sağlanması ya da öz kültürün korunması dışında üçüncü bir boyut olarak yeni bir kültürün ortaya çıkabileceğini öne sürmektedir. Üç boyutlu kaynaşma modeli, kültürleşen bireylerin her iki kültürün özelliklerini bütünleştirerek yeni bir kültür oluşturabileceğini varsaymaktadır. Bu yeni kültür her iki kültürün iyi özelliklerin bütünleştirilmesiyle benzersiz yeni yönleri içeren bir kültür olabilir (Arends-Toth ve van de Vijver, 2006).

Son olarak da yaşam alanlarına özgü modeller ortaya koyulmuştur. Bu modeller farklı yaşam alanlarında farklı kültürleşme yaklaşımlarının gerçekleşebileceğini ve istenilebilir olabileceğini ifade etmektedir. Kamusal alanda kültürel uyum sağlanabilirken, özel alanlarda kültürel değerlerin sürdürülmesi söz konusu olabilmektedir. Ayrıca kültürleşmenin hızı yaşam alanları arasında farklılaşabilmektedir (Arends-Toth ve van de Vijver 2006).

İki boyutlu modelin ortaya koyduğu dört farklı kültürleşme stratejisinin bireyin hayatının her alanında benzer şekilde işlemeyeceğiyle ilgili çalışmalar yapılmıştır. Göçmenler bazı yaşam alanlarında bir kültürleşme stratejisi gösterirken başka bir yaşam alanında farklı bir kültürleşme stratejisi gösterebilmektedir. Hollanda'daki Türk göçmenlerin özel ve kamusal alanda farklı kültürleşme stratejileri kullandıkları bulunmuştur. Türk göçmenler aile hayatı gibi özel yaşam alanlarında ayrışma stratejisini kullanırken, iş ve okul gibi kamusal alanlarda bütünleşme stratejisini kullanmayı tercih etmektedirler. Hollandalıların ise Türk göçmenlerin hem aile yaşantısı hem de iş ve okul gibi kamusal alanlarda bütünleşme stratejisi yerine asimilasyonu tercih ettikleri bulunmuştur. Her iki grup da kamusal alanda Hollanda kültürüne uyum sağlaması konusunda

görüş birliğindedir. Türk göçmenler Hollandalılara göre çok kültürlülüğe daha olumlu bakmaktadır. Bu çalışma çoğunluk ve azınlık grubun kültürleşme ve çok kültürlülük konusundaki görüş farklılıklarını farklılığı ortaya koymaktadır (Arends-Toth ve van de Vijver, 2003). Ancak bu durum çoğunluk grubun görüşlerinin genel olarak bu yönde olduğunu kanıtlamamaktadır. Çoğunluk grubun içinde azınlık grup ile benzer görüşeri olan bireyler olabilmektedir. Bu farklılığın çoğunluk grubun ana akım kültürü nasıl algıladığı ve vatandaşlığı nasıl tanımladığıyla ilgisi olabilir. Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda, İsveç ve Macaristan ülkelerinde ana akım toplumdan yaş ortalamaları yaklaşık 17 olan 1497 gencin katılımıyla vatandaşlık tanımları ve göçmenlere bakış açısındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırma yapılmıştır. Gençlerin sosyal sözleşme ve etnik köken, kültürel birlik ve sivil hak ve yükümlülükler bağlamında üç farklı vatandaşlık görüşü olduğu bulunmuştur. Gençlerin vatandaşlık tanımı en fazla sivil hak ve yükümlülükler boyutunu daha sonra kültüre dayalı vatandaşlık son olarak da etnik köken temelinde vatandaşlık boyutunu içermektedir. Ayrıca etnik vatandaşlık ve kültürel vatandaşlık tanımı çok kültürlülük ile negatif ve dışlama ile pozitif ilişkilidir. Almanya’da etnik ve kültürel vatandaşlık tanımına bağlı olanlar Türkleri dışlamaktadır. Öte yandan sivil hak ve yükümlülükler çok kültürlülük ile pozitif dışlama ile negatif ilişkili bulunmuştur (Reijerse ve diğerleri, 2013). Bu araştırmalardan yola çıkarak vatandaşlık tanımlamalarını etnik köken üzerinden yapanların azınlık grubu dışlama eğilimlerinin daha fazla olduğu söylenebilir. Ancak kültüre dayalı ve sivil hak ve yükümlülükler boyutunda vatandaşlık algısı olanlar azınlık gruba karşı daha kabullenici olabilmektedir.

Anne çocuk arasındaki etkileşimin temelinde olan çocuk yetiştirme tutumları çocuğun kültürel inançlarının ve geleneklerinin bir göstergesidir. Kültürlenme olarak ifade edilen birincil kültürel öğrenme aile içinde çocuğun kültürüne uyum sağlaması için gerekli becerileri kazandığı ve kültürel miraslarını tanıdığı süreçleri kapsamaktadır. Kültürleşme hem aile içi kültür aktarımındaki temel süreçleri ve aile içindeki birincil kültürel deneyimleri ifade eden kültürlenme sürecini hem de aile dışındaki ikincil kültürden deneyimleri içermektedir (Sam ve Oppedal, 2002).

İlgili Araştırmalar

Bir çalışmada Almanya’da 400 ve Hollanda-Almanya’da 190 Türk ve Tunuslu ebeveyn ve çocuk çiftine akademik istekleri, aile temelli bireysencilik ve gruba bağlılıklarına adanmışlıkları ve ailede uyma davranışları, bağımsızlık ve başarı

ile ilgili ailede bulunan baskı ile ilgili sorular sorulmuştur. Farklı kültürlerde ebeveyn kolektivizm değerleri aktarılmıştır fakat bireysel değerler aktarılmamıştır. İkinci olarak, değer aktarımı ailesel amaçlar tarafından etkilenmiştir. Farklı kültürlerde daha kolektivistik olan ebeveynler uymaya daha fazla önem vermektedirler, bunun yanında etkili geçişi arttırmaktadırlar. Üçüncü olarak, geçiş, ebeveynlerin eğitim statülerini, cinsiyetlerini, gençlerin ise eğitim statülerini kontrol altına alınca daha anlamlı çıkmaktadır. Son olarak, geçiş modeli farklı kültürleşme ortamlarında ve gruplarında aynı sonuçları vermektedir. Fakat geçiş Almanya’da Hollanda’ya göre daha yoğundur. Aynı şekilde Türklerde Tunuslulara göre daha yoğundur (Phalet ve Schönplflug, 2001).

Bir diğer geniş çaplı anket verisinde (N=2.028), Türkiye, Tunus, Surinam ve Danimarka Antilleri göçmenlerin aile üyeleri arasında birinci ve ikinci nesil göçmenlerin değerleri nesiller arası dayanışma açısından farklara bakılmıştır. Çok seviyeli analitik yaklaşımla, ailelerin ve bireysel karakteristiklerin değerler üzerindeki etkisi nesiller arası dayanışma açısından (iki farklı jenerasyonun bakış açıları dikkate alınarak) değerlendirilmiştir. Sonuçlara göre, Tunus ve Türkiye kökenli göçmenler nesiller arası aile dayanışması (solidarity) açısından araştırmaya katılan diğer ülkelerin göçmenlerinden daha yüksek puanlar elde etmişlerdir. Birinci nesil aile üyeler ikinci nesillere göre aile katılımı değerlerine daha fazla önem verdikleri görülmüştür. Ayrıca, Dine verilen önem nesillere göre aile dayanışma değerlerinin anlamlı bir tahmin edicisidir. Göç ve kültürleşme göçmen ailelerde ciddi gerilimler yaratabilmektedir (Merz ve diğerleri, 2009).

Çoğunluğu Müslüman olan Türkiye gibi ülkelerden göçmenlerin farklı ve genellikle çatışan değerleri göçmenlik ve bütünleşme gibi konular üzerinde yapılan politik tartışmaların merkezindedir. Özellikle göç gibi farklı kültürlerin bir araya geldiği bir bağlamda kültürel norm ve değerler hiçbir zaman statik değildir. Göçmen ya da azınlık değerleri kültürleşme değişimine maruz kalmaktadırlar. Daha da fazlası, göçmen ebeveynler kendi çocuklarına nazaran daha düşük bir oranda kültürel değişime gitmektedirler. Bundan dolayı göçmen aileler içinde nesiller arası tutarsızlıklar (çarpıklıklar) gidilen ülkede kalma süresince daha da artmaktadır (Portes ve MacLeod, 1996; Nguyen ve Williams 1989; Phinney, Ong ve Maden 2000, Aktaran: Idema ve Phalet 2007).

Aynı kültürel değerleri ve uygulamaları paylaşan ebeveynler ve ergenler arasındaki kuşaklararası ilişkileri incelemek için yapılan alan yazın taramasında göçmen ailelerin göçmen olmayan ailelere göre daha fazla kuşak çatışması yaşayacağı ifade edilmiştir. Geleneksel değerler yönünden yaşanan kuşaklararası

sı farklılıklar daha çok göçmen ailelerde görülmektedir. Öz kültürleri ve göç etikleri kültür arasındaki farkın fazla olması kuşaklar arası zorlaştırabilir ancak öz kültürel değerlerinde aile bağlarına verilen önem destekleniyorsa kuşaklar arasında uyum sağlanabilir. Ebeveyn ve ergen arasındaki çatışmalar ebeveyn açısından ergenin artan özerklik taleplerinden, ebeveyn açısından ise çocukların aileye uyma gerekliliği ve çocukların yükümlülükleri konusundaki ısrarlarından kaynaklanabilmektedir (Kwak, 2003).

Kuşaklar arasındaki farklılıkların araştırılması kültürel değişim konusunda sıklıkla kullanılmaktadır. Fransa’da yaşayan birinci ve ikinci kuşak Türk göçmenlerin etnik ve dinsel kimlik algılarını inceleyen çalışmada birinci kuşaktan 86, ikinci kuşaktan 180, toplam 266 katılımcı üzerinde yürütülen araştırmanın bulguları Fransa Türklerinin etnik ve dinî algılarının kendi kültürlerine dayandırdığını, dinî inancın Fransa’daki Türk göçmenlerin kimlik algısı açısından önemli olduğunu göstermiştir. Ancak ikinci kuşak göçmenlerin, birinci kuşak göçmenlere göre dinin sosyal yaşama etkisine ve dini uygulamalara daha az önem verdiği söylenebilir (Akıncı, 2014).

Araştırmanın kuramsal bölümünde genellikle göçmenlerin yaşadığı kültürel değişim üzerinde durulmuştur. Kültürel değişim tarihsel ve toplumsal ve kültürel şartlardan etkilenmektedir. Günümüzde küreselleşmeyle birlikte kültürler arasındaki etkileşim artmış bunun sonucunda da kültürel değişim hızlanmıştır. Göçmenler farklı kültürlerle karşılaştıkları için kültürel değişimi daha fazla yaşayabilmektedirler. Kuşaklar arası farklılıklar göçmen ailelerde daha fazla görülmektedir. Farklı bir kültürün içindeki gruplar ve bireyler zamanla kültürel değişim yaşayabilmektedir. Kültürel değişimde kamusal alan ve özel alan ayrımı ortaya çıkabilmektedir. Kamusal alanda kültürel uyum gerçekleşebilirken özel alanda kültürel değerler sürdürülebilir. Bu durumun istenilir olduğu söylenebilir. Ancak her iki alanda da kültürel uyumun sağlanması öz kültürden uzaklaşmayla sonuçlanabilir. Bu değişimin en önemli yansımalarından biri aile değerleri üzerinde olabilir. Ailenin, değerlerin ve kültürel özelliklerin öğrenilmesi ve iletilmesi konusunda önemli etkileri olmaktadır.

Yöntem

Bu araştırma, tarama modeline uygun bir şekilde yapılandırılmıştır. Tarama, betimlemeler yapmak için bir örneklem üzerinden bilgi toplayarak tanımlayıcı istatistikler elde etmeyi amaçlayan sistematik bir yöntemdir (Groves ve diğerleri, 2011). Tarama modelleri, bireylerin eğilimlerini ortaya koymak için yapılmak-

tadır. Araştırmacı, örneklem üzerinden anket ve ölçeklerle topladıkları verilerle, bireylerin tutumlarını, görüşleri, davranışları ya da özellikleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Tarama araştırmaları değişkenlerin birbiriyle ilişkisini ve etkilerini ortaya koymaktan çok popülasyonun genel durumu betimlemeyi amaçlamaktadır. Bu araştırmada nedensel karşılaştırmalı tarama modeli kullanılmıştır. Bu modelde araştırmacı iki veya daha fazla değişkeni tutumlar, inançlar, görüşler ve deneyimler gibi çeşitli değişkenler açısından karşılaştırmaktadır (Creswell, 2012, 2013). Bu araştırmada öncelikle Almanya’da yaşayan Türklerin aile değerlerinin özelliklerinin belirlenmesi ve bu değerlerin araştırma kapsamına alınan değişkenlerden nasıl etkilendiğinin ortaya koyulması amaçlanmaktadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın verileri incelenecek değişkenlerin dağılımlarına uygun olarak küme örnekleme yöntemi kullanılarak Almanya’nın Köln şehrinde yaşayan 187 Türk göçmenden toplanmıştır. Köln şehri 61.053 Türk göçmen nüfusuyla Türk göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı şehirlerden biridir. Katılımcıların 52’si erkek ve 135’i kadındır. Katılımcıların yaşları 18 ile 72 arasında değişmektedir ve yaş ortalamaları 31,68 ($\pm 12,56$) olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların 108’i Almanya doğumlu, 73’ü Türkiye doğumludur. Almanya’daki eğitim durumlarına bakıldığında Hauptschule ve Realschule mezunu 34 kişi, Gymnasium mezunu 47 kişi ve Gesamtsschule mezunu 49 kişi olduğu görülmektedir (Almanya’da ilkokuldan sonra öğrenciler başarılarına göre üç farklı okula devam edebilmektedir. En başarılılardan başlayarak öğrenciler sırasıyla Gymnasium, Realschule ve Hauptschule okullarına devam etmektedir. Gesamtsschule ise öğrencilerin farklı sınıflarda aynı okulda öğrenim gördüğü okuldur). Almanya’daki yaşam süreleri 7 ile 35 arasında değişmekte ve ortalaması 24,52 ($\pm 8,03$)’dır. Katılımcıların 54’ü çalışan 73’ü öğrenci ve 21’i ev hanımıdır. Katılımcıların 91’i evli ve 83’ü bekardır. Evlilik süreleri 1 ile 44 arasında değişmektedir ve yıl ortalamaları 18,91 ($\pm 10,93$)’dir. Evlenme yaşları 16 ile 38 arasında değişmekte ve ortalamaları 22,20 ($\pm 4,71$)’dir. Katılımcıların 86’sının çocuğu vardır. Katılımcıların 14’ü tek çocuk sahibi, 37’si iki çocuk sahibi ve 39’u üç ve daha fazla çocuk sahibidir. Katılımcıların 52’sinin eşi çalışmakta 32’sinin çalışmamaktadır. Katılımcıların 48’i ortanın altı 93’ü orta ve 31’i ortanın üstü bir gelire sahip olduğunu ifade etmiştir. Evde yaşayan kişi sayısına bakıldığında 13 kişi tek başına, 11’i iki kişi, 35’i üç kişi, 65’i dört kişi ve 57’si 5 ve daha fazla kişi ile evlerinde yaşamaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veriler katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik bir *Kişisel Bilgi Formu* ve katılımcıların aile algılarını ve değerlerini belirlemek üzere *Aile Değerleri Ölçeği* ile toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

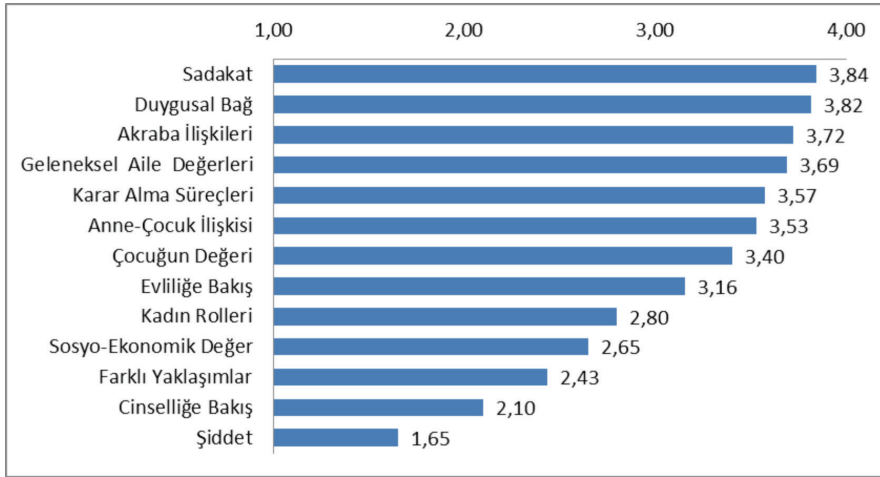
Katılımcıların çeşitli demografik özelliklerini (cinsiyet, yaş, doğum yeri, Almanya'daki eğitim durumu, medeni durum, Almanya'da yaşadığı süre, mesleği, medeni durumu, eğer evli ise kaç yıldır evli olduğu, kaç yaşında evlendiği, kaçınıcı evliliği olduğu, çocuk sahibi olup olmadığı, varsa çocuk sayısı, eşin çalışma durumu, eş çalışıyor ise mesleği, ailenin gelir düzeyi ve evde yaşayan toplan kişi sayısı) belirlemek üzere araştırmacı grubu tarafından geliştirilmiştir.

Aile Değerleri Ölçeği (ADÖ)

Katılımcıların aile değerlerinin belirlenmesinde Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğünün “Medya profesyonellerinin ve medyanın aile algısı” adlı araştırmasında geliştirilen Aile Değerleri Ölçeği (ADÖ) kullanılmıştır (Ekşi ve diğerleri, 2010). Daha sonra ölçek Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğünün “Türkiye’de aile değerleri araştırması” adlı araştırmasında veri toplama aracı geliştirilirken temel teşkil etmiştir (Turgut ve diğerleri, 2010). Ölçek aile değerlerini geleneksellik bağlamında değerlendirmektedir. Almanya’daki ailelerin değer özelliklerinin bu ölçeğe aracılığıyla belirlenmesinde ölçeğin geliştirme sürecindeki çalışmalar ve Türkiye’deki araştırmalarda bu ölçeğin kullanılması etkili olmuştur. Ölçek geliştirme sürecinde yapılan analizlerden elde edilen tüm değerler ölçeğin güvenilir ve geçerli biçimde kullanılabileceğini göstermektedir. Ölçek altmış beş madde ve on dört alt boyuttan oluşmaktadır. Yapılan faktör analizleri ve güvenirlik analizleri sonucunda 65 maddeli ve 14 faktörlü Aile Değerleri Ölçeği ortaya çıkmıştır. Ölçeğin gerçekleştirilen iç tutarlık analizleri sonucunda toplam alpha katsayısı .89 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarının alpha katsayıları .89 ile .99 arasında değişmektedir. Maddelerin ayırt ediciliklerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda tüm maddeler için alt ve üst grupların ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak <.001 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Ölçeği kariyer alt boyutu bu araştırmaya dahil edilmemiş, araştırmada 13 alt boyut ve 59 maddeden oluşan *Aile Değerleri Ölçeği* kullanılmıştır.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Aile Değerleri Ölçeği alt boyut puanları için ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış; alt boyutların demografik değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için fark testleri uygulanmıştır. Katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların cinsiyet, doğum yeri, medeni durum ve evlenme yaşı değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız grup *t* testi, yaş, eğitim düzeyi, Almanya'daki yaşam süresi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tekyönlü varyans analizi (ANOVA) ve bu analiz sonucu anlamlı bulunan farklılıkların kaynaklarını belirlemek üzere, post-hoc Scheffe testi Çalışma durumu ve evlilik süresi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için Kruskal Wallis-H testi, çocuk sayısı değişkeni için Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Ayrıca değişkenlerin aile değerleri üzerindeki etkisini incelemek için etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Etki büyüklüğü bağımsız değişkenin bağımlı değişkendeki toplam varyansın ne kadarını açıkladığını göstermektedir. Bu değer 0.00 ile 1.00 arasında değişir ve .01 değeri küçük, .06 değeri orta, .14 değeri büyük etki büyüklüğü şeklinde yorumlanmaktadır (Büyüköztürk, 2011).

Şekil 1. Aile Değerleri Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanların aritmetik ortalamaları

Katılımcıların Aile Değerleri Ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanları ortalamaları şu şekildedir: Anne-Çocuk İlişkisi için 3,53 ($\pm 0,57$), Akraba İlişkileri için 3,72 ($\pm 0,64$), Cinselliğe Bakış için 2,10 ($\pm 0,81$), Çocuğun Değeri için 3,40 ($\pm 0,68$), Duygusal Bağ için 3,82 ($\pm 0,67$), Evliliğe Bakış için 3,16 ($\pm 0,62$),

Sosyo-Ekonomik Değer için 2,65 ($\pm 0,56$), Farklı Yaklaşımlar için 2,43 ($\pm 0,79$), Geleneksel Aile Değerleri için 3,69 ($\pm 0,77$), Karar Alma Süreçleri için 3,57 ($\pm 0,56$), Kadın Roller için 2,80 ($\pm 0,62$), Sadakat için 3,84 ($\pm 0,69$), Şiddet için 1,65 ($\pm 0,83$). Şekil 1’de katılımcıların Aile Değerleri alt boyutlarından aldıkları puanların ortalamaları bulunmaktadır.

Bulgular

Aile Değerleri Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşmakta mıdır?

Tabloda görüldüğü gibi, katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği alt boyut puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t testi sonucunda Cinselliğe Bakış ($t=2,82, p<0.01, \eta^2=.04$), Sosyo-Ekonomik Değer ($t=2,98, p<0.01, \eta^2=.05$), Farklı Yaklaşımlar ($t=2,02, p<0.05, \eta^2=.02$) ve Şiddet ($t=2,83, p<0.01, \eta^2=.04$) alt boyutlarında erkek katılımcılar lehine, Duygusal Bağ ($t=-2,09, p<0.05, \eta^2=.02$) Geleneksel Aile Değerleri ($t=-2,54, p<0.05, \eta^2=.03$) ve Karar Alma Süreçleri ($t=-3,54, p<0.001, \eta^2=.06$) kadın katılımcılar lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Etki büyüklükleri incelendiğinde cinsiyet değişkeni Karar Süreçleri boyutu üzerinde orta düzeyde etkiye sahipken diğer boyutlar üzerinde küçük bir etkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 1: Katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Üzere Yapılan T Testi Sonuçları

	Erkek (N=52) Kadın(N=135)		T	Fark	η^2
Anne-Çocuk İlişkisi	3,43 $\pm$ 0,57	3,57 $\pm$ 0,57	-1,47		0,01
Akraba İlişkileri	3,64 $\pm$ 0,67	3,76 $\pm$ 0,62	-1,12		0,01
Cinselliğe Bakış	2,36 $\pm$ 0,88	2,00 $\pm$ 0,76	2,82**	Erkek	0,04
Çocuğun Değeri	3,32 $\pm$ 0,63	3,44 $\pm$ 0,70	-1,07		0,01
Duygusal Bağ	3,65 $\pm$ 0,77	3,88 $\pm$ 0,61	-2,09*	Kadın	0,02
Evliliğe Bakış	3,13 $\pm$ 0,67	3,17 $\pm$ 0,61	-0,37		0,00
Sosyo-Ekonomik Değer	2,84 $\pm$ 0,56	2,57 $\pm$ 0,54	2,98**	Erkek	0,05
Farklı Yaklaşımlar	2,62 $\pm$ 0,75	2,36 $\pm$ 0,79	2,02*	Erkek	0,02

Geleneksel Aile Değerleri	3,46 ± 0,88	3,78 ± 0,70	-2,54*	Kadın	0,03
Karar Alma Süreçleri	3,35 ± 0,51	3,66 ± 0,55	-3,57***	Kadın	0,06
Kadın Roller	2,88 ± 0,62	2,77 ± 0,62	1,12		0,01
Sadakat	3,71 ± 0,60	3,89 ± 0,72	-1,63		0,01
Şiddet	1,92 ± 0,89	1,55 ± 0,79	2,83**	Erkek	0,04

*p< 0.05, **p<0.01, ***p<0.001

Aile Değerleri Doğum Yeri Değişkenine Göre Farklılaşmakta mıdır?

Tabloda görüldüğü gibi, katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği alt boyut puanlarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t testi sonucunda Cinselliğe Bakış ($t=-2,07$, $p<0.05$, $\eta^2=.02$) Sosyo-Ekonomik Değer ($t=-2,43$, $p<0.05$, $\eta^2=.03$) alt boyutlarında Türkiye'de doğanlar lehine, Anne-Çocuk İlişkisi ($t=4,44$, $p<0.001$, $\eta^2=.10$), Ak-raba İlişkileri ($t=3,32$, $p<0.01$, $\eta^2=.06$) Çocuğun Değeri ($t=2,90$, $p<0.01$, $\eta^2=.04$) Duygusal Bağ ($t=3,20$, $p<0.01$, $\eta^2=.05$) ve Geleneksel Aile Değerleri ($t=-2,10$, $p<0.05$, $\eta^2=.06$) alt boyutlarında Almanya'da doğanlar lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Etki büyüklükleri incelendiğinde doğum yeri değişkeninin Anne-Çocuk İlişkisi ve Ak-raba İlişkileri boyutları üzerinde orta düzeyde etkiye sahipken diğer boyutlar üzerinde küçük bir etkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 2: Katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Doğum Yeri Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Üzere Yapılan T Testi Sonuçları

	Almanya (N=108)	Türkiye (N=73)	T	Fark	η^2
Anne-Çocuk İlişkisi	3,69 ± 0,51	3,32 ± 0,59	4,44***	Almanya	0,10
Akraba İlişkileri	3,85 ± 0,66	3,54 ± 0,55	3,32**	Almanya	0,06
Cinselliğe Bakış	2,01 ± 0,81	2,26 ± 0,80	-2,07*	Türkiye	0,02
Çocuğun Değeri	3,52 ± 0,66	3,22 ± 0,70	2,90**	Almanya	0,04
Duygusal Bağ	3,95 ± 0,61	3,63 ± 0,73	3,20**	Almanya	0,05
Evliliğe Bakış	3,20 ± 0,62	3,08 ± 0,63	1,31		0,01
Sosyo-Ekonomik Değer	2,56 ± 0,58	2,76 ± 0,51	-2,43*	Türkiye	0,03
Farklı Yaklaşımlar	2,37 ± 0,74	2,53 ± 0,85	-1,36		0,01

Geleneksel Aile Değerleri	3,78 ± 0,64	3,53 ± 0,92	2,10*	Almanya	0,02
Karar Alma Süreçleri	3,59 ± 0,55	3,55 ± 0,58	0,50		0,00
Kadın Roller	2,77 ± 0,64	2,81 ± 0,60	-0,46		0,00
Sadakat	3,90 ± 0,72	3,81 ± 0,64	0,82		0,00
Şiddet	1,54 ± 0,74	1,76 ± 0,93	-1,78		0,02

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Aile Değerleri Yaş Değişkenine Göre Farklaşmakta mıdır?

Tabloda görülebileceği üzere, katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği alt boyut puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda sonucunda farklı yaş gruplarındaki katılımcıların Anne-Çocuk İlişkisi ($F=4,69$, $p<0.05$, $\eta^2=.05$), Çocuğun Değeri ($F=5,34$, $p<0.01$, $\eta^2=.06$) ve Duygusal Bağ ($F=7,26$, $p<0.01$, $\eta^2=.07$) alt boyutlarından aldıkları puanların ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Etki büyüklükleri incelendiğinde yaş değişkeninin Çocuğun Değeri ve Duygusal Bağ boyutları üzerinde orta düzeyde etkiye sahipken Anne-Çocuk İlişkisi boyutu üzerinde küçük bir etkisi olduğu söylenebilir. Scheffe testi sonucunda, farklılığın Anne-Çocuk İlişkisi boyutunda 18-24 yaş arasındaki katılımcılar ($\bar{X}=3,67$) ile 25-44 yaş arasındaki katılımcılar ($\bar{X}=3,42$) arasında; Çocuğun Değeri boyutunda 18-24 yaş arasındaki katılımcılar ($\bar{X}=3,59$) ile 25-44 yaş arasındaki katılımcılar ($\bar{X}=3,26$) arasında, Duygusal Bağ boyutunda 18-24 yaş arasındaki katılımcılar ($\bar{X}=3,96$) ve 25-44 yaş arasındaki katılımcılar ($\bar{X}=3,81$) ile 45-72 yaş arasındaki katılımcılar ($\bar{X}=3,44$) arasında 18-24 ve 25-44 yaş arasındaki katılımcılar lehine olduğu bulunmuştur.

Tablo 3: Katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonuçları

	18-24 (N=82)	25-44 (N=70)	45-72 (N=31)	F	η^2	Fark
Anne-Çocuk İlişkisi	3,67 ± 0,52	3,42 ± 0,57	3,43 ± 0,61	4,69*	0,05	18-24* / 25-44
Akraba İlişkileri	3,83 ± 0,74	3,66 ± 0,50	3,58 ± 0,62	2,19	0,02	
Cinselliğe Bakış	1,97 ± 0,80	2,23 ± 0,79	2,19 ± 0,85	2,16	0,02	
Çocuğun Değeri	3,59 ± 0,68	3,26 ± 0,61	3,26 ± 0,78	5,34**	0,06	18-24* / 25-44

Duygusal Bağ	3,96 ± 0,62	3,81 ± 0,61	3,44 ± 0,81	7,26**	0,07	45-72 / 18-24* ve 25-44*
Evliliğe Bakış	3,22 ± 0,59	3,06 ± 0,59	3,16 ± 0,77	1,28	0,01	
Sosyo-Ekonomik Değer	2,56 ± 0,62	2,68 ± 0,49	2,81 ± 0,54	2,31	0,03	
Farklı Yaklaşımlar	2,28 ± 0,67	2,58 ± 0,82	2,55 ± 0,96	2,99	0,03	
Geleneksel Aile Değerleri	3,76 ± 0,62	3,64 ± 0,79	3,57 ± 1,03	0,82	0,01	
Karar Alma Süreçleri	3,57 ± 0,58	3,64 ± 0,54	3,45 ± 0,55	1,23	0,01	
Kadın Roller	2,84 ± 0,65	2,76 ± 0,60	2,77 ± 0,63	0,29	0,00	
Sadakat	3,89 ± 0,74	3,84 ± 0,64	3,75 ± 0,68	0,44	0,00	
Şiddet	1,56 ± 0,75	1,63 ± 0,83	1,89 ± 0,99	1,80	0,02	

*p< 0.05, **p<0.01,

Aile Değerleri Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4: Katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Eğitim Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonuçları

	Hauptschule ve Realschule (N=34)	Gymnasium (N=47)	Gesamtsschule (N=49)	F	η^2	Fark
Anne-Çocuk İlişkisi	3,48± 0,61	3,59 ± 0,55	3,62± 0,51	0,60	0,01	
Akraba İlişkileri	3,67± 0,62	3,75 ± 0,55	3,82± 0,76	0,50	0,01	
Cinselliğe Bakış	2,11± 0,76	2,01 ± 0,78	2,02± 0,83	0,17	0,00	
Çocuğun Değeri	3,40± 0,45	3,36 ± 0,67	3,57± 0,73	1,35	0,02	
Duygusal Bağ	3,64± 0,72	3,98 ± 0,55	3,90± 0,67	2,69	0,04	
Evliliğe Bakış	3,26± 0,54	3,09 ± 0,53	3,09± 0,64	0,97	0,02	
Sosyo-Ekonomik Değer	2,87± 0,49	2,56 ± 0,58	2,53± 0,58	3,75*	0,06	Hauptschule ve Realschule*
Farklı Yaklaşımlar	2,41± 0,67	2,38 ± 0,70	2,40± 0,78	0,01	0,00	Gesamtsschule
Geleneksel Aile Değerleri	3,74± 0,83	3,68 ± 0,70	3,78± 0,66	0,23	0,00	
Karar Alma Süreçleri	3,51± 0,48	3,64 ± 0,60	3,59± 0,53	0,51	0,01	

Kadın Roller	2,83± 0,66	2,75 ± 0,73	2,83± 0,57	0,21	0,00
Sadakat	3,85± 0,64	3,96 ± 0,77	3,95± 0,62	0,27	0,00
Şiddet	1,84± 0,98	1,45 ± 0,54	1,55± 0,79	2,55	0,04

*p< 0.05

Tabloda görülebileceği üzere, katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği alt boyut puanlarının yaş eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda farklı eğitim durumundaki katılımcıların Sosyo-Ekonomik Değer (F=3,75, $p<0.05$, $\eta^2=.06$) alt boyutlarından aldıkları puanların ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Etki büyüklükleri incelendiğinde eğitim durumu değişkeninin Sosyo-Ekonomik Değer boyutu üzerinde orta düzeyde bir etkisi olduğu söylenebilir. Scheffe testi sonucunda, farklılığın Hauptschule ve Realschule ($\bar{X}=2,87$) ile Gesamtsschule ($\bar{X}=2,53$) arasında Hauptschule ve Realschule okullarından mezun olanlar lehine olduğu bulunmuştur.

Aile Değerleri Almanya'daki Yaşama Süresi Değişkenine Göre Farklılaşmakta mıdır?

Tablo 5: Katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Almanya'daki Yaşama Süresi Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonuçları

	7-19 (N=37)	20-29 (N=81)	30-45 (N=50)	F	η^2	Fark
Anne-Çocuk İlişkisi	3,38 ± 0,61	3,65 ± 0,53	3,51 ± 0,58	2,92	0,03	
Akraba İlişkileri	3,62 ± 0,64	3,87 ± 0,65	3,65 ± 0,59	2,93	0,03	
Cinselliğe Bakış	2,31 ± 0,93	1,97 ± 0,77	2,11 ± 0,80	2,29	0,03	
Çocuğun Değeri	3,18 ± 0,64	3,58 ± 0,67	3,28 ± 0,70	5,52**	0,06	7-19 / 20-29*
Duygusal Bağ	3,76 ± 0,71	4,02 ± 0,60	3,60 ± 0,69	6,71**	0,08	20-29*/30-45
Evliliğe Bakış	3,07 ± 0,52	3,17 ± 0,62	3,18 ± 0,66	0,47	0,01	
Sosyo-Ekonomik Değer	2,63 ± 0,58	2,56 ± 0,56	2,85 ± 0,50	4,59*	0,05	20-29/30-45*

Farklı Yaklaşımlar	2,54 ± 0,77	2,29 ± 0,67	2,45 ± 0,91	1,63	0,02
Geleneksel Aile Değerleri	3,52 ± 0,75	3,75 ± 0,74	3,70 ± 0,89	1,13	0,01
Karar Alma Süreçleri	3,64 ± 0,58	3,61 ± 0,60	3,54 ± 0,48	0,41	0,00
Kadın Roller	2,78 ± 0,56	2,80 ± 0,65	2,75 ± 0,66	0,10	0,00
Sadakat	3,78 ± 0,80	3,92 ± 0,66	3,90 ± 0,60	0,54	0,01
Şiddet	1,65 ± 0,90	1,56 ± 0,78	1,79 ± 0,89	1,13	0,01

*p< 0.05, **p<0.01,

Tabloda görülebileceği üzere, katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği alt boyut puanlarının Almanya'daki yaşama süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda Almanya'daki yaşama süresi farklı katılımcıların Çocuk Değeri ($F=5,52, p<0.01, \eta^2=.06$), Duygusal Bağ ($F=6,71, p<0.01, \eta^2=.08$) ve Sosyo-Ekonomik Değer ($F=4,59, p<0.05, \eta^2=.05$) alt boyutlarından aldıkları puanların ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Etki büyüklükleri incelendiğinde Almanya'daki yaşama süresi değişkeninin Çocuk Değeri ve Duygusal Bağ boyutları üzerinde orta düzeyde etkiye sahipken Sosyo-Ekonomik Değer boyutu üzerinde küçük bir etkisi olduğu söylenebilir. Scheffe testi sonucunda, farklılığın Çocuk Değeri boyutunda 20-29 yıl ($\bar{X}=3,58$) yaşayanlar ile 7-19 yıl ($\bar{X}=3,18$) yaşayanlar arasında 20-29 yıl yaşayanlar lehine; Duygusal Bağ boyutunda 20-29 ($\bar{X}=4,02$) yıl yaşayanlar ile 30-45 yıl ($\bar{X}=3,60$) yaşayanlar arasında 20-29 yıl yaşayanlar lehine, Sosyo-Ekonomik Değer boyutunda 20-29 yıl ($\bar{X}=2,56$) yaşayanlar ile 30-45 yıl ($\bar{X}=2,85$) yaşayanlar arasında 30-45 yıl yaşayanlar lehine olduğu bulunmuştur.

Aile Değerleri Çalışma Durumu Değişkenine Göre Farklılaşmakta mıdır?

Tablo 6: Katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Çalışma Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Ev hanımı (N=21)	Öğrenci (N=71)	Çalışan (N=53)		η^2	Fark
Anne-Çocuk İlişkisi	65,10	85,94	62,69	10,45**	0,08	Öğrenci*/Çalışan
Akraba İlişkileri	80,52	82,73	61,04	8,51*	0,06	Öğrenci*/Çalışan
Cinselliğe Bakış	66,24	67,88	86,66	6,91*	0,05	Ev hanımı / Öğrenci/Çalışan*
Çocuğun Değeri	85,07	82,00	60,25	9,56**	0,07	Ev hanımı* / Öğrenci*/Çalışan
Duygusal Bağ	83,07	86,18	55,38	17,25***	0,15	Ev hanımı* / Öğrenci*/Çalışan
Evliliğe Bakış	90,38	75,38	67,13	4,55	0,04	
Ekonomik Değer	78,62	62,80	88,71	11,69**	0,09	Öğrenci/Çalışan*
Farklı Yaklaşımlar	58,64	70,10	86,61	8,01**	0,05	Ev hanımı / Öğrenci/Çalışan*
Geleneksel Değer	82,24	76,07	69,37	1,57	0,03	
Karar Süreçleri	67,67	79,36	70,59	1,94	0,02	
Kadın Roller	89,93	72,77	70,84	3,27	0,01	
Sadakat	69,31	82,05	66,31	4,62	0,03	
Şiddet	80,55	65,08	84,89	7,94*	0,06	Öğrenci/Çalışan*

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Tabloda görüldüğü gibi, Katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği alt boyut puanlarının evlilik süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucunda Anne-Çocuk İlişkisi ($\chi^2=10,45$; $p < ,01$, $\eta^2=.08$), Akraba İlişkileri ($\chi^2=8,51$; $p < ,05$, $\eta^2=.06$), Cinselliğe Bakış ($\chi^2=6,91$; $p < ,01$, $\eta^2=.05$), Çocuğun Değeri ($\chi^2=9,56$; $p < ,05$, $\eta^2=.07$), Duygusal Bağ ($\chi^2=17,25$; $p < ,001$, $\eta^2=.15$) Sosyo-Ekonomik Değer ($\chi^2=11,69$; $p < ,01$, $\eta^2=.09$), Farklı Yaklaşımlar ($\chi^2=8,01$; $p < ,05$, $\eta^2=.05$) ve Şiddet ($\chi^2=7,94$; $p < ,05$, $\eta^2=.06$) alt boyutlarından aldıkları puanların grupların sıralamalar or-

talamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Etki büyüklükleri incelendiğinde çalışma durumu değişkeninin Duygusal Bağ boyutu üzerinde büyük, Anne-Çocuk İlişkisi, Akraba İlişkileri, Çocuğun Değeri, Sosyo-Ekonomik Değer, Şiddet boyutları üzerinde orta düzeyde, Cinselliğe Bakış ve Farklı Yaklaşımlar boyutları üzerinde küçük bir etkisi olduğu söylenebilir.

Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. Bu farklılıkların Anne-Çocuk İlişkisi boyutunda öğrenciler ve çalışanlar arasında çalışanlar lehine, Cinselliğe Bakış, Çocuğun Değeri, Duygusal Bağ ve Farklı Yaklaşımlar boyutlarında ev hanımı ve çalışanlar arasında çalışanlar lehine ve Anne-Çocuk İlişkisi, Akraba İlişkileri, Çocuğun Değeri, Duygusal Bağ boyutlarında öğrenci ve çalışanlar arasında öğrenciler lehine, Cinselliğe Bakış, Sosyo-Ekonomik Değer, Farklı Yaklaşımlar ve Şiddet boyutlarında öğrenci ve çalışanlar arasında çalışanlar lehine gerçekleştiği bulunmuştur. Diğer grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Aile Değerleri Medeni Durum Değişkenine Göre Farklılaşmakta mıdır?

Tablo 7: Katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Medeni Durum Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Üzere Yapılan T Testi Sonuçları

	Evli (N=89)	Bekar (N=83)	t	η^2	Fark
Anne-Çocuk İlişkisi	3,44 ± 0,61	3,66 ± 0,52	-2,44*	0,05	Bekar
Akraba İlişkileri	3,66 ± 0,57	3,80 ± 0,69	-1,48	0,01	
Cinselliğe Bakış	2,11 ± 0,76	2,02 ± 0,85	0,67	0,02	
Çocuğun Değeri	3,31 ± 0,65	3,53 ± 0,68	-2,22*	0,03	Bekar
Duygusal Bağ	3,74 ± 0,71	3,95 ± 0,61	-2,07*	0,04	Bekar
Evliliğe Bakış	3,17 ± 0,64	3,20 ± 0,59	-0,39	0,02	
Sosyo-Ekonomik Değer	2,75 ± 0,49	2,56 ± 0,60	2,28*	0,03	Evli
Farklı Yaklaşımlar	2,43 ± 0,80	2,35 ± 0,72	0,69	0,02	
Geleneksel Aile Değerleri	3,76 ± 0,83	3,68 ± 0,67	0,64	0,01	
Karar Alma Süreçleri	3,55 ± 0,55	3,58 ± 0,58	-0,35	0,00	
Kadın Roller	2,79 ± 0,58	2,79 ± 0,66	0,03	0,01	
Sadakat	3,79 ± 0,67	3,92 ± 0,73	-1,24	0,02	
Şiddet	1,80 ± 0,93	1,51 ± 0,71	2,23*	0,03	Evli

* $p < 0.05$,

Tabloda görüldüğü gibi, katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği alt boyut puanlarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t testi sonucunda Anne-Çocuk İlişkisi ($t=-2,44$, $p<0.05$, $\eta^2=.05$), Çocuğun değeri ($t=-2,22$, $p<0.05$, $\eta^2=.03$) ve Duygusal Bağ ($t=-2,07$, $p<0.05$, $\eta^2=.04$) boyutlarında bekarlar lehine, Sosyo-Ekonomik Değer ($t=2,28$, $p<0.01$, $\eta^2=.03$) ve Şiddet ($t=2,23$, $p<0.01$, $\eta^2=.03$) boyutunda evliler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Etki büyüklükleri incelendiğinde medeni durum değişkeninin Anne-Çocuk İlişkisi Çocuğun Değeri, Duygusal Bağ, Sosyo-Ekonomik Değer ve şiddet boyutları üzerinde küçük bir etkisi olduğu söylenebilir.

Aile Değerleri Evlilik Süresi Değişkenine Göre Farklılaşmakta mıdır?

Tabloda görüldüğü gibi, Katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği alt boyut puanlarının evlilik süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucunda Kruskal Wallis-H testi sonucunda, Akraba İlişkileri ($\chi^2=11,69$; $p<,01$, $\eta^2=.12$), Cinselliğe Bakış ($\chi^2=9,98$; $p<,05$, $\eta^2=.11$) ve Karar Alma Süreçleri ($\chi^2=12,35$; $p<,01$, $\eta^2=.11$) alt boyutlarından aldıkları puanların grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Etki büyüklükleri incelendiğinde evlilik süresi değişkeninin Akraba İlişkileri, Cinselliğe Bakış ve Karar Alma Süreçleri boyutları üzerinde orta düzeyde etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 8: Katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	1-5 (N=12)	6-15 (N=27)	16-25 (N=29)	26-44 (N=22)	t	η^2	Fark
Anne-Çocuk İlişkisi	37,63	39,78	53,71	46,00	5,31	0,05	
Akraba İlişkileri	30,17	45,74	57,14	38,23	11,69**	0,12	1-5/16,25* 16-25*/26-44
Cinselliğe Bakış	66,88	41,87	44,90	39,09	9,98*	0,11	1-5*/6-15,1- 5*/16-25 - 1-5*/26-50
Çocuğun Değeri	34,96	39,54	52,40	49,48	5,96	0,06	
Duygusal Bağ	47,96	39,83	53,64	40,39	5,09	0,04	
Evliliğe Bakış	32,00	40,41	50,10	53,05	7,04	0,09	

Ekonomik Değer	42,50	48,50	43,67	45,86	0,67	0,01	
Farklı Yaklaşımlar	56,67	49,70	41,10	40,05	4,70	0,05	
Geleneksel Değerler	36,29	42,39	49,93	48,50	3,02	0,03	
Karar Alma Süreçleri	48,92	53,11	49,66	28,82	12,35**	0,11	6-15*/26-44, 16-25*/26-44
Kadın Roller	43,83	41,85	47,22	48,61	1,02	0,01	
Sadakat	37,17	45,35	48,93	45,70	1,76	0,01	
Şiddet	42,92	45,37	41,28	52,64	2,71	0,02	

*p< 0.05

Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. Bu farklılıkların Akraba İlişkileri boyutunda 16-25 yıl ile 1-5 yıl arasında ve 16-25 yıl ile 26-44 yıl arasında 16-25 yıldır evli olanlar lehine; Cinselliğe Bakış boyutunda 1-5 yıl ile 6-15 yıl arasında, 1-5 yıl ile 16-25 yıl arasında ve 1-5 yıl ile 26-44 yıl arasında 1-5 yıldır evli olanlar lehine; Karar Alma Süreçleri 6-15 yıl ile 26-44 yıl arasında 6-15 yıldır evli olanlar lehine; 16-25 yıl ile 26-44 yıl arasında 16-25 yıldır evli olanlar lehine gerçekleştiği bulunmuştur. Diğer grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Aile Değerleri Evlenme Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşmakta mıdır?

Tabloda görüldüğü gibi, katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği alt boyut puanlarının evlenme yaşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t testi sonucunda Akraba ilişkileri ($t=2,23$, $p<0.05$), Evliliğe Bakış ($t=3,10$, $p<0.01$) boyutlarında 16-22 yaş arasında evlenenler lehine ve Cinselliğe Bakış ($t=-2,11$, $p<0.05$) ve Farklı yaklaşımlar ($t=-2,54$, $p<0.05$) boyutlarında 23-38 yaş arasında evlenenler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Tablo 9: Katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Evlenme Yaşı Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Üzere Yapılan T Testi Sonuçları

	16-22 (N=60)	23-38 (N=31)	t	η^2	Fark
Anne-Çocuk İlişkisi	3,49 ± 0,59	3,32 ± 0,66	1,24	0,02	
Akraba İlişkileri	3,74 ± 0,58	3,47 ± 0,53	2,23*	0,05	16-22
Cinselliğe Bakış	1,99 ± 0,70	2,35 ± 0,85	-2,11*	0,05	23-38
Çocuğun Değeri	3,42 ± 0,64	3,14 ± 0,63	1,96	0,04	
Duygusal Bağ	3,83 ± 0,71	3,54 ± 0,71	1,81	0,04	
Evliliğe Bakış	3,30 ± 0,60	2,88 ± 0,63	3,10**	0,10	16-22
Sosyo-Ekonomik Değer	2,76 ± 0,50	2,76 ± 0,49	0,00	0,00	
Farklı Yaklaşımlar	2,28 ± 0,80	2,72 ± 0,73	-2,54*	0,07	23-38
Geleneksel Aile Değerleri	3,84 ± 0,82	3,56 ± 0,89	1,48	0,02	
Karar Alma Süreçleri	3,50 ± 0,55	3,64 ± 0,53	-1,12	0,01	
Kadın Roller	2,85 ± 0,52	2,68 ± 0,73	1,32	0,02	
Sadakat	3,82 ± 0,64	3,73 ± 0,67	0,61	0,00	
Şiddet	1,82 ± 0,94	1,75 ± 0,91	0,33	0,00	

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$ **Aile Değerleri Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşmakta mıdır?**

Tabloda görüldüğü gibi, katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği alt boyut puanlarının çocuk değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda Cinselliğe Bakış ($z = -2,91$, $p < ,01$), Farklı Yaklaşımlar ($z = -2,46$, $p < ,01$), boyutlarında tek çocuk sahibi olanlar lehine ve Akraba İlişkileri ($z = -2,04$, $p < ,05$), Çocuğun Değeri ($z = 2,91$, $p < ,01$) ve Evliliğe Bakış ($z = 3,75$, $p < ,001$) boyutlarında iki ve daha fazla olan çocuk sahibi olanlar lehine gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Tablo 10: Katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Mann Whitney-U Testi Sonuçları

	Tek Çocuk (N=14)	İki çocuk ve daha fazla (N=73)	<i>z</i>	η^2	Fark
Anne-Çocuk İlişkisi	38,00	45,15	-0,97	0,01	
Akraba İlişkileri	31,46	46,40	-2,04*	0,05	İki çocuk ve daha fazla
Cinselliğe Bakış	61,93	40,56	-2,91**	0,10	Tek çocuk
Çocuğun Değeri	20,96	48,42	-3,75***	0,14	İki çocuk ve daha fazla
Duygusal Bağ	35,96	45,54	-1,31	0,01	
Evliliğe Bakış	24,18	47,80	-3,22**	0,11	İki çocuk ve daha fazla
Sosyo-Ekonomik Değer	48,32	43,17	-0,70	0,01	
Farklı Yaklaşımlar	59,18	41,09	-2,46**	0,07	Tek çocuk
Geleneksel Aile Değerleri	32,21	46,26	-1,91	0,03	
Karar Alma Süreçleri	48,68	43,10	-0,76	0,00	
Kadın Roller	33,89	45,94	-1,64	0,03	
Sadakat	34,50	45,82	-1,55	0,02	
Şiddet	39,21	44,92	-0,80	0,01	

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Aile Değerleri Sosyo-Ekonomik Değer Değişkenine Göre Farklaşmakta mıdır?

Aile Değerleri Ölçeği alt boyut puanlarının sosyo-ekonomik değer değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 11: Katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Sosyo-Ekonomik Değer Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonuçları

	Ortanın Altı (N=48)	Orta (N=93)	Ortanın Üstü (N=31)	F	η^2
Anne-Çocuk İlişkisi	3,46 $\pm$ 0,59	3,59 $\pm$ 0,54	3,43 $\pm$ 0,58	1,38	0,02
Akraba İlişkileri	3,66 $\pm$ 0,65	3,81 $\pm$ 0,55	3,72 $\pm$ 0,63	1,07	0,01
Cinselliğe Bakış	2,12 $\pm$ 0,78	2,00 $\pm$ 0,80	2,19 $\pm$ 0,77	0,82	0,01
Çocuğun Değeri	3,39 $\pm$ 0,70	3,41 $\pm$ 0,65	3,37 $\pm$ 0,76	0,06	0,00
Duygusal Bağ	3,95 $\pm$ 0,60	3,78 $\pm$ 0,68	3,78 $\pm$ 0,57	1,26	0,01
Evliliğe Bakış	3,22 $\pm$ 0,64	3,17 $\pm$ 0,55	3,06 $\pm$ 0,71	0,70	0,01
Sosyo-Ekonomik Değer	2,77 $\pm$ 0,56	2,60 $\pm$ 0,50	2,61 $\pm$ 0,61	1,58	0,02
Farklı Yaklaşımlar	2,51 $\pm$ 0,73	2,38 $\pm$ 0,80	2,45 $\pm$ 0,72	0,46	0,01
Geleneksel Aile Değerleri	3,83 $\pm$ 0,75	3,74 $\pm$ 0,76	3,45 $\pm$ 0,76	2,57	0,03
Karar Alma Süreçleri	3,60 $\pm$ 0,48	3,61 $\pm$ 0,55	3,49 $\pm$ 0,66	0,59	0,01
Kadın Roller	2,89 $\pm$ 0,57	2,82 $\pm$ 0,68	2,68 $\pm$ 0,54	1,04	0,01
Sadakat	3,87 $\pm$ 0,68	3,82 $\pm$ 0,68	3,87 $\pm$ 0,67	0,13	0,00
Şiddet	1,76 $\pm$ 0,89	1,61 $\pm$ 0,80	1,53 $\pm$ 0,69	0,84	0,01

Aile Değerleri Eşin Çalışma Durumu Değişkenine Göre Farklılaşmakta mıdır?

Aile Değerleri Ölçeği alt boyut puanlarının eşin çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0.05$).

Tablo 12: Katılımcıların Aile Değerleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Eşin Çalışma Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Üzere Yapılan T Testi Sonuçları

	Evet (N=58)	Hayır (N=32)	t	η^2
Anne-Çocuk İlişkisi	3,52 $\pm$ 0,63	3,29 $\pm$ 0,58	1,71	0,03
Akraba İlişkileri	3,69 $\pm$ 0,58	3,57 $\pm$ 0,57	0,99	0,01
Cinselliğe Bakış	2,04 $\pm$ 0,74	2,23 $\pm$ 0,84	-1,12	0,01

Çocuğun Değeri	3,35 ± 0,65	3,29 ± 0,65	0,43	0,00
Duygusal Bağ	3,73 ± 0,68	3,73 ± 0,81	0,04	0,00
Evliliğe Bakış	3,10 ± 0,63	3,29 ± 0,66	-1,33	0,02
Sosyo-Ekonomik Değer	2,74 ± 0,49	2,80 ± 0,51	-0,54	0,00
Farklı Yaklaşımlar	2,32 ± 0,73	2,65 ± 0,89	-1,89	0,04
Geleneksel Aile Değerleri	3,86 ± 0,77	3,53 ± 0,95	1,82	0,04
Karar Alma Süreçleri	3,63 ± 0,52	3,40 ± 0,57	1,97	0,04
Kadın Roller	2,74 ± 0,57	2,87 ± 0,67	-0,97	0,01
Sadakat	3,87 ± 0,64	3,64 ± 0,65	1,60	0,03
Şiddet	1,67 ± 0,84	2,01 ± 1,05	-1,69	0,03

Tartışma

Bu araştırmada Almanya'da yaşayan Türklerin aile değerleri 13 alt boyut düzeyinde değerlendirilmiştir. Öncelikle araştırmada ele alınan değişkenler fazla olduğu için ortaya çıkan sonuçların özeti sunulacaktır.

Anne-Çocuk İlişkisi alt boyutu çocuk bakımı konusunda anneye atfedilen önemin arttığını, güçlü anne-çocuk bağlantısı olması gerektiğine dair görüşü göstermektedir. Araştırma sonuçlarına göre Almanya'da doğanlar Türkiye'de doğanlara göre, 8-24 yaş arasındaki katılımcılar 25-44 yaş arasındaki katılımcılara göre, öğrenciler çalışanlara göre ve bekârlar evlilere göre annenin çocuk bakımı konusunda işlevine daha çok önem vermektedir.

Akraba İlişkileri alt boyutu akraba ilişkilerine önem verildiğini ve geniş aileye ilişkin olumlu bakışı göstermektedir. Araştırma sonuçlarına göre Almanya'da doğanlar Türkiye'de doğanlara göre, öğrenciler çalışanlara göre, 16-25 yıldır evli olanlar 1-5 yıldır evli olanlara ve 26-45 yıldır evli olanlara göre, 16-22 yaş arasında evlenenler, 23-38 yaş arasında evlenenlere göre, iki ve daha fazla çocuk sahibi olanlar tek çocuk sahibi olanlara göre akraba ilişkilerine akraba ilişkilerine daha çok önem vermektedir.

Çocuğun Değeri alt boyutu ailenin çocuk yetiştirme rolüne daha fazla önem verilmesi gerektiği şeklinde yorumlanmaktadır. Almanya'da doğanlar Türkiye'de doğanlara Ev hanımlarına ve öğrenciler, çalışanlara göre, 18-24 yaş arasındaki katılımcılar 25-44 yaş arasındaki katılımcılara göre, Almanya'da 20-29 yıl yaşayanlar 7-19 yıl yaşayanlara göre, bekarlar evlilere göre iki ve daha fazla olan çocuk sahibi olanlar tek çocuk sahibi olanlara göre göre ailenin çocuk yetiştirme rolüne daha fazla önem verilmektedirler.

Duygusal Bağ alt boyutu aileye duygusal bağlılığın arttığı şeklinde yorumlanmaktadır. Kadınlar erkeklere göre Almanya’da doğanların aileye duygusal bağlılığı Türkiye’de doğanlara göre daha yüksektir. 18-24 yaş ve 25-44 yaş arasındaki katılımcılar 45-72 yaş arasındaki katılımcılara göre, Almanya’da 20-29 yıl yaşayanlar 30-45 yıl arasında yaşayanlara göre, ev hanımları ve öğrenciler çalışanlara göre ve bekarlar evlilere göre aileye duygusal olarak daha bağlıdır.

Evliliğe Bakış alt boyutu evlilik ve evlilik kurumuna verilen önemi göstermektedir. 16-22 yaş arasında evlenenler, 23-38 yaş arasında evlenenlere göre, iki ve daha fazla olan çocuk sahibi olanlar tek çocuk sahibi olanlara göre evliliğe daha çok önem vermektedirler.

Geleneksel Aile Değerleri alt boyutu ailenin geleneksel olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Kadınlar erkeklere göre Almanya’da doğanlar Türkiye’de doğanlara göre daha çok geleneksel aile değerlerine sahiptir.

Cinselliğe Bakış alt boyutu cinsellikle ilgili konularda daha fazla serbestlikten yana olma anlamına gelmektedir. Erkek katılımcılar kadın katılımcılara göre, Türkiye’de doğanlar Almanya’da doğanlara göre, çalışanlar ev hanımlarına ve öğrencilere göre cinselliğin daha serbest yaşanması gerektiğini düşünmektedir. Ayrıca 1-5 yıldır evli olanlar 6-15 yıl, 16-25 yıl ve 26-44 yıl arasında evli olanlara göre ve 23-38 yaş arasında evlenenler de 16-22 yaş arasında evlenenlere göre cinsellikle ilgili konularda serbestlikten yanadır. Son olarak tek çocuk sahibi olanların iki ve daha fazla çocuk sahibi olanlara göre cinsellik konusunda daha serbest düşünmektedir.

Farklı Yaklaşımlar alt boyutu geleneksel olmayan değerlerin daha fazla benimsendiği şeklinde yorumlanmaktadır. Erkekler kadınlara göre, çalışanlar ev hanımları ve öğrencilere göre geleneksel olmayan değerleri daha fazla benimsemektedir. Ayrıca 23-38 yaş arasında evlenenler ve tek çocuk sahibi olanlar geleneksel değerlerden farklı yaklaşımlar göstermektedir.

Karar Alma Süreçleri alt boyutu ailede karar alma sürecinin demokratik/katılımcı olması gerektiği şeklinde yorumlanmaktadır. Kadınlar erkeklere göre, 6-15 yıldır evli olanlar ve 16-25 yıldır evli olanlar, 26-44 yıldır evli olanlara göre demokratik ve katılımcı karar alma süreçlerini daha çok desteklediği bulunmuştur.

Sosyo-ekonomik Değer alt boyutu ailenin daha çok sosyal ve ekonomik bir yapı olarak algılanması eğilimi şeklinde yorumlanmaktadır. Erkekler kadınlara göre, Türkiye’de doğanlar Almanya’da doğanlara göre, Almanya’da 30-45 yıl arasına yaşayanlar 20-29 yıl arasında yaşayanlara göre, Hauptschule ve Realschule okullarından mezun olanlar Gesamtsschule okullarından mezun olanlara

göre, evliler bekarlara göre, çalışanlar öğrencilere göre ailenin daha çok sosyal ve ekonomik bir yapı olarak görme eğilimindedir.

Şiddet alt boyutu “aile saadeti” için şiddeti meşru görme olarak yorumlanmaktadır. Erkekler kadınlara göre, evliler bekarlara göre, çalışanlar öğrencilere göre şiddeti daha meşru görmektedirler.

Kadın Roller alt boyutu kadının geleneksel bakış açısı ile değerlendirildiğini göstermektedir. Araştırmada incelenen değişkenler açısından kadının rolleri anlamlı bir farklılık göstermemektedir. *Sadakat* alt boyutu alınması eşler arası sadakate verilen önemin artması şeklinde yorumlanmaktadır. Araştırmada incelenen değişkenler açısından sadakat anlamlı bir farklılık

Yapılan araştırmalar değerlendirildiğinde çocuk yetiştirme tarzlarının kültürleşme özelliklerinden etkilendiği görülmektedir. Göçmenlerin öz kültürününün değerleri ile ana akım kültürün değerleri arasındaki farklar zamanla göçmenlerin ana babalık tutumlarında bazı değişimler ortaya çıkarabilmektedir. Ana akım kültürde uzun zaman geçirmiş ve çoğunluk kültürün değerlerini benimseme eğilimi gösteren Türk göçmen annelerin çocuk yetiştirmeye ilişkin bilgilerinin Batı toplumlarında önemsenen özerklik ve bireycilik hedeflerine doğru bir değişim göstermekte olduğu ve daha demokratik bir tutum sergilediği görülebilmektedir. Ancak, göçmen aileler anne babaya saygı, aile ve akrabalarla yakın ilişkiler gibi bazı geleneksel kültürel değerleri sürdürmektedirler (Durgel ve Yağmurlu, 2014). Belçika’da yaşayan ikinci kuşak Türk göçmenlerin bireysel amaç ve özerkliğe önem veren bir toplumda doğup büyüdüğü halde ailenin beklentilerinin öne çıktığı geleneksel toplulukçu değerlerini sürdürdükleri ve başkalarının beklentilerine öncelik verme ve ana-babaya itaat etme gibi özelliklerini bilinçli bir şekilde kültürel kökenlerine atfettikleri gözlenmektedir (Güngör, 2014).

Genel olarak toplumlarda görülen kültürel özellikler bireycilik ve toplulukçuluk olarak sınıflandırılmaktadır. Bireycilik, içinde bulunulan grup, örgüt ve diğer topluluklardan duygusal olarak bağımsız olmayı ifade etmektedir. Toplulukçuluk ise aile, akrabalar, içinde bulunduğu gruba ve topluma bağımlılığı ifade etmektedir. Aile ve akraba ilişkilerinin ve sosyal bağların güçlü olduğu Türk toplumu bireycilik ve toplulukçuluk bakış açısıyla değerlendirildiğinde genel olarak toplulukçu bir toplum olarak sınıflandırılmıştır (Hofstede, 2001). Küreselleşmeyle birlikte batı toplumlarında yer alan bireyci ve bağımsız kültürün dünya genelinde yaygınlaştığı, insanların daha bireysel davrandığı görülmektedir. Berry (2008) küreselleşme ve kültürleşme arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında küreselleşmenin homojenleşmeyi beraberinde getirdiğini ortaya

koyarak küreselleşmenin kültürel değerlerin kaybolmasına ve asimilasyona neden olabileceği gibi yaygın olarak kabul edilen risklere dikkat çekmiştir. Küreselleşmenin etkisiyle de birlikte yaşanan psikososyal ve kültürel ve ekonomik değişimler sonucunda Türk toplumunun tutumlarda, değerlerde ve özellikle benlik tanımlamalarında giderek daha fazla bireyci olduğu ancak insanlar arasında ilişkisellik düzeylerinde bir azalma olmadan bireyci değerlerin yaygınlaştığı ifade edilmiştir. Özerkliğin ve ilişkiselliğin bir arada yaşandığı özerk ilişki benlik kurgusunun daha sağlıklı olduğu ifade edilmektedir (Kağıtçıbaşı, 2010, Karakitapoğlu-Aygün ve İmamoğlu, 2002).

Almaya'da yaşayan Türk göçmenler küreselleşmenin ortaya çıkardığı değişimin yanında Batı kültürüyle sürekli etkileşim içinde olarak kültürel değişime daha fazla maruz kalabilmektedirler. Yaşanan bu değişmelere uyum sağlayamayan insan yalnızlaşmakta, içinde bulunduğu kültürde nasıl düşüneceğini, nasıl davranacağını bilememekte, bunun için referans alacağı toplumsal normları ve değerleri yitirebilmektedir. Yaşanan bu anomi insanı sosyal bağlarından uzaklaştırarak kültürüne ve değerlerine yabancılaşmasına neden olabilmektedir. Öte yandan kültürel özelliklerini sürdürmenin de mümkün olabileceği görülmektedir. Yapılan araştırmalar kültürel değişimin farklı boyutları olduğunu hem öz kültürün özelliklerinin devam etmesinin hem de yeni kültüre uyum sağlamanın mümkün olabileceğini öne sürmektedir (Arends-Toth ve van de Vijver, 2003, 2006). Bu araştırmada kamusal alan özel alan ayrımı yapılarak bir karşılaştırma yapılmamıştır. Aile değerleri daha çok özel alanı içerisinde kabul edilmektedir.

Araştırmanın bulguları genel olarak değerlendirildiğinde Aile değerleri alt boyutlarının puan ortalamalarından yola çıkarak Almanya'daki Türk göçmenlerin geleneksel aile değerlerini sürdürdükleri söylenebilir. Anne-çocuk ilişkisi, akraba ilişkileri, çocuğun değeri, geleneksel aile değerleri, alt boyutlar geleneksel aile değerlerinin bir yansıması olarak görülebilir. Bu değerlerin puan ortalamaları 3.40'ın üzerindedir. Değişkenler açısından bu alt boyutlar değerlendirildiğinde kadınların, Almanya'da doğanların, iki ve daha fazla çocuk sahibi olanların, erken evlenenlerin, ev hanımlarının ve öğrencilerin geleneksel aile değerlerini daha çok sürdürdükleri söylenebilir. Geleneksel değerler olarak düşünülebilecek evliliğe bakış ve kadının geleneksel rolleri boyutları diğer geleneksel değerlere göre daha düşük bir ortalamaya sahiptir. Duygusal bağ ve karar alma süreçleri değerlerinin puan ortalamaları incelendiğinde göçmenlerin ailedeki duygusal bağlara önem verdiği ve karar alma süreçlerinde demokratik ve katılımcı eğilim gösterdiği söylenebilir. Cinselliğe bakış ve farklı yaklaşımlar boyutları geleneksel aile değerlerinde uzaklaşarak marjinalleşen değerlerin

bir yansıması olarak düşünülebilir. Bu değerlerin puan ortalamaları 2.50’nin altındadır. Bu sonuçlar göçmenlerin geleneksel aile değerlerinden uzaklaşmadıklarını göstermektedir. Değişkenler açısından bu alt boyutlar değerlendirildiğinde erkekler, çalışma hayatının içinde olanlar, geç evlenenler ve tek çocuk sahibi olanlar geleneksel aile değerlerinden daha çok uzaklaştıkları söylenebilir. Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde Alman toplumuyla daha etkileşim içinde olan bireylerin geleneksel aile değerlerinden daha çok uzaklaştığı söylenebilir. Buna ek olarak erken yaşta evlenmenin ve çocuk sayısının fazla olmasının geleneksel aile değerlerinin sürdürülmesine yardımcı olduğu ifade edilebilir. Sadakat en önemli görülen değer olarak kabul edilirken şiddetin aile değerleri içinde kabul oranı çok düşüktür.

Bu araştırmada genel olarak aile değerlerinin özellikleri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Daha önce Almanya’daki Türklerin aile değeri üzerinde yapılan araştırmalar yeterli değildir. Bu alandaki araştırma ihtiyacına bir katkı sunabilmek ve bundan sonraki araştırmalara yol açabilmek için bu araştırma gerçekleştirilmiştir. Almanya’daki Türklerin aile değerlerindeki dönüşümün anlaşılması için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Aile değerlerinin değişimi üzerinde araştırma yapmak için boylamsal ve karşılaştırmalı araştırmalar daha etkili olabilir. Türkiye ve Almanya arasında yapılacak olan karşılaştırmalı çalışmalar bu konuda daha önemli bilgiler verebilir.

Kaynakça

- Akıncı, M. A. (2014). Fransa’daki Türk Göçmenlerinin Etnik ve Dinî Kimlik Algıları. *Bilig, Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 70, 22-58.
- Arends-Tóth, J. ve van de Vijver, F. J. R. (2003). Multiculturalism and acculturation: Views of Dutch and Turkish- Dutch. *European Journal of Social Psychology*, 33, 249- 266.
- Arends-Tóth, J. V. ve Van de Vijver, F. J. R. (2006). Issues in conceptualization and assessment of acculturation. In M. H. Bornstein & L. R. Cote (Eds.), *Acculturation and parent-child relationships: Measurement and development* (pp. 33-62). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Arends-Tóth, J. ve Van de Vijver, F. (2009). Cultural differences in family, marital, and gender-role values among immigrants and majority members in the Netherlands. *International Journal of Psychology*, 44(3), 161-169.
- Berry, J. W. (1992). Acculturation and adaptation in a new society. *International Migration*, 30, 69-85.

- Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation and adaptation. *Applied Psychology*, 46, 5-34.
- Berry, J. W. (2001). A psychology of immigration. *Journal of Social Issues*, 57, 615-631.
- Berry, J. (2006). Acculturation: A conceptual overview. M. H. Bornstein ve L. R. Cote, (Ed.), *Acculturation and parentchild relationships: Measurement and development* (pp. 13-30). Mahwah, NJ: Erlbaum
- Berry, J. W. (2008). Globalisation and acculturation. *International Journal of Inter-cultural Relations*, 32, 328-336.
- Bogardus, E. S. (1949). Cultural pluralism and acculturation. *Sociology and Social Research*, 34, 125-129.
- Bogardus, E. S. (1950). Intercultural education and acculturation. *Sociology and Social Research*, 34, 203-208.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative*. Prentice Hall.
- Creswell, J. W. (2013). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage publications.
- Doerschler, P. (2004). Education and the development of Turkish and Yugoslav Migrants' Political attitudes in Germany. *German Politics*, 13(3), 449-480
- Durgel, E. ve Yağmurlu, B. (2014). Türk Göçmen Ailelerde Sosyalleştirme Hedefleri ve Ana Babalık: Okul Öncesi Döneme Detaylı Bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17(34), 3-15.
- Ehrkamp P. (2005). Placing identities: Transnational practices and local attachments of Turkish immigrants in Germany.
- Ekşi, H. ve arkadaşları (2010). *Medya Profesyonellerin Aile Algısı*. Ankara: ASA-GEM.
- Ermağan, İ. (2013). Almanya'da Üçüncü Türk Kuşağının Kimlik Problemleri. *Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 6, 37-47.
- Graves, T. (1967). Psychological acculturation in a tri-ethnic community. *South-Western Journal of Anthropology*, 23, 337-350.
- Groves, R. M., Fowler Jr, F. J., Couper, M. P., Lepkowski, J. M., Singer, E. ve Tourangeau, R. (2011). *Survey methodology* (Vol. 561). John Wiley & Sons.
- Güngör, E. (1998). *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar: Ahlâk Psikolojisi, Ahlâkî Değerler ve Ahlâkî Gelişme*. Ötüken Neşriyat.

- Güngör, D. (2014). İkinci Kuşak Avrupalı Türklerde Psikolojik Entegrasyon ve Uyum: Çift Boyutlu Kültürleşme Temelinde Karşılaştırmalı Bir Derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17(34), 16-35.
- Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, Institutions, organizations across nations*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Idema H. ve Phalet, H. (2007). Transmission of gender-role values in Turkish-German migrant families: The role of gender, intergenerational and intercultural relations. *Zeitschrift für Familienforschung*, 19, 71-105
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Benlik, Aile ve İnsan Gelişim: Kültürel Psikoloji*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Karakitapoğlu-Aygün, Z. ve İmamoğlu, E. O. (2002). Value domains of Turkish adults and university students. *The Journal of Social Psychology*, 142, 333-351.
- Kwak, K. (2003). Adolescents and their parents: A review of intergenerational family relations for immigrant and nonimmigrant families. *Human Development*, 46, 115-136.
- Merz, E. M., Ozeke-Kocabas, E., Oort, F. J. ve Schuengel, C. (2009). Intergenerational family solidarity: value differences between immigrant groups and generations. *Journal of Family Psychology*, 23(3), 291-300.
- Özcan V. (2004, Februaray). Turks in Germany: Empirical aspects of their socio-economic integration. Paper presented at the on the integration of immigrants from Turkey in Austria, Germany and Holland Boğaziçi University, Rector's Conference Hall, İstanbul, Turkey.
- Perşembe, E. (2005). Turkish immigrants in Germany: Between identity and integration. *Ekev Academic Review*, 9(23), 271-284.
- Phalet, K. ve Schönplflug, U. (2001). Intergenerational Transmission of Collectivism and Achievement Values in Two Acculturation Contexts: The Case of Turkish Families in Germany and Turkish and Moroccan Families in the Netherlands. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 32, 186-201.
- Redfield, R., Linton, R. ve Herskovits, M. (1936). Memorandum for the study of acculturation. *American Anthropologist*, 38, 149-152.
- Reijerse, A., van Acker, K., Vanbeselaere, N., Phalet, K. ve Duriez, B. (2013). Beyond the ethnic-civic dichotomy: Cultural citizenship as a new way of excluding immigrants. *Political Psychology*, 34, 611-630.
- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. New York: Free Press.
- Sam, D. L. ve Oppedal, B. (2002). Acculturation as a developmental pathway. In W. J. Lonner, D. L. Dinnel, S. A. Hayes, & D. N. Sattler (Eds.), *Online Readings in Psychology and Culture* (Unit 8, Chapter 6), Center for Cross-Cultural Research, Western Washington University, Bellingham, Washington USA.

- Turgut, M. ve arkadaşları (2010). *Türkiye’de Aile Değerleri Araştırması*. Ankara: ASAGEM.
- Ünver, C. (2006). Current discussions in the german integration debate: The culturalist vision vs. social equity? *REMi Revue Européenne des Migrations Internationales*, 22(3), 3-38.
- Zensus (2011). https://www.zensus2011.de/EN/Home/home_node.html adresinden 14.03.2015 tarihinde erişilmiştir.

Family Values of Turkish People Living in Germany

Halil EKŞİ*

İbrahim DEMİRCİ**

Cemal YILDIZ***

Fusun EKŞİ****

Introduction

A large number of Turkish People migrated to West side of Germany Federal Republic. Turkish people in Germany whose numbers currently exceed 1.5 million constituted %24.4 of total immigrants in Germany (Zensus, 2011). In addition, there are Turks who acquired German citizenship and who born in Germany and their numbers not included in 1.5 million (Özcan, 2004).

* Prof. Dr., Marmara University Atatürk Faculty of Education, Educational Sciences Department, Guidance and Psychological Counseling Program

Address for correspondence: Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Göztepe Kampüsü, 34722, Kadıköy, İstanbul
E-mail: h.eksi70@gmail.com

** PhD Student, Marmara University, Guidance and Psychological Counseling Program

E-mail: ibrahimdemircipdr@gmail.com

*** Prof. Dr., Councilor of Education in Germany Embassy of Turkish Republic

E-mail: cemalyildiz@yahoo.com

**** Assist. Prof. Dr., Marmara University, Faculty of Education, Public Relations and Publicity Department, Interpersonal Communication Program

E-mail: eksifusun@gmail.com

Turkish immigrants in Germany have a 50 years history and the transformation of identity and integration among 3 generations has a *Sui Generis* variation (Perşembe, 2005). As earlier Turkish visitor-workers became permanent residents in Germany, cultural and social make up of Germany as well as caused migration related differences in. Cultural Institutes of Turkish people, traditional Turkish coffee places, women with head scarfs and mosques become a natural part of German Cities (Ehrkamp, 2005).

Generally, the main problem facing both Turkish immigrants and German community is social, economic and politic integration of immigrants. (Doerschler, 2004). The current discussions on integration of immigrants to Germany is highly affected by popular culture. Hence, the integration becomes a current discussion topic in terms of which methods will be accommodated during this process (Ünver, 2006).

In European community, integration with European community is synonymous with assimilation (Güngör, 2014). Those who are ethnically and culturally considered as Germany citizen tend to exclude Turkish People (Reijerse, van Acker, Vanbeselaere, Phalet and Duriez, 2013). Turkish people living in Germany are perceived as “German in Turkey, Turkish in Germany” (Gelebe, 1997 cited in, Ermağan, 2013, p. 39).

Despite these views, it could be possible to embrace the dominant culture as well as preserve the traditional family characteristics and private life for Turkish immigrants (Güngör, 2014).

Values

Values are important and they show us what is valued and disvalued by a member of a culture. Values have an important effect on an individual and, in fact, function as a guide for all conditions. (Rokeach, 1973). Long term intercultural interactions causes change in the values the individual holds due to learning and cultural transformation process an individual experience (Arends-Tóth and van de Vijver 2009).

Family values could be regarded as reflection and sub dimension of general value system. In addition these values could change in response to economic, political and cultural developments. For this reason, “family values” could change from house to house, from country to country and from one generation to another one.

Cultural Transformation

According to Social Identity Theory when a person faces a negative attitude and prejudices against to the group he belongs, he could feel threatened and would show some kinds of reactions. In this situation, a person either could feel strong sense of belonging to the group or could develop more negative social identity and become distant to the group he or she belongs (Tajfel and Turner, 1979, 1986; Tajfel, 1978, 1982).

Culturalization

According to Redfeld, Linton and Herskovitz'e (1936, p. 149) culturalization helps understanding the changes in one or two cultures due to long and continuing interaction of people from different cultures. Redfeild et al (1936, p. 152) stated that culturalization process could end up in three different ways. These are acceptance, adaptation and reaction. Bogardus (1949, 1950) define culturalization as a process of forming a cultural system after an interaction of other two or more cultural systems. Culturalization is used for cultural transformation of groups while the term "psychological culturalization" is used to imply cultural transformation at an individual level (Graves, 1967, p. 337). The reason for such a distinction in the terms is caused by interpersonal differences in cultural transformation. Culturalization is occurring at different levels and dimensions for every individual in a group (Berry, 1992).

Culturalization Models

Different models developed to explain culturalization. Gordon (1964) proposed a one dimensional culturalization model which points out that immigrants could perpetuate their own cultures or adapt to mainstream culture. Another theory which assumes that there could be different options that state; an individual could perpetuate his own culture while adapting to a new one (Berry, 2006). In this two dimensional model, strategies of assimilation, detachment, integration and marginalization strategies were defined (Berry, 2008, p. 330-331). In assimilation strategy, minority group don't want to perpetuate its own cultural values and traditions. In detachment strategy, minority group continue protecting its own cultural characteristics while keep away from dominant culture. In integration strategy, immigrants protect their own cultural characteristics and values while accept dominant culture's values and live accordingly. In marginalization strategy, immigrants espouse both culture's values (Berry, 1992, 1997, 2001, 2008).

In another culturalization model, instead of cultural integration or protection of a culture, it was alleged that a third new cultural could occur. (Arends-Toth and van de Vijver, 2006). Finally, models specific to living spaces proposed. Those models stated that different cultural approaches at different living spaces could occur (Arends-Toth and van de Vijver, 2006). Turkish immigrants in Holland use detachment strategy in private life space like family while they use integration strategy in public areas like school and business (Arends-Toth and van de Vijver, 2006).

The attitude manifested in raising a child that is based on the interaction between child and mother is an indication of cultural beliefs and tradition of the child. Primary cultural learning that is called as culturalization includes processes of acquiring the child of the skills which would help him or her adapt to the culture and introducing him or her to cultural heritage (Sam and Oppedal, 2002).

Related Studies

Investigation of intergenerational differences is done in the area of cultural change (Akıncı, 2014). In one study, intergenerational relationships between parents and adolescents who share the same cultural values and applications, it was found that immigrant families face more intergenerational conflicts than non-immigrants (Kwak, 2003). Parents being exposed to different cultures tend to be more collectivistic and attach more importance to obeying, yet, this increases the effective transition. Thirdly, when educational status, gender of parents and the youngster's educational status were statistically controlled, the transition becomes even more significant (Phalet and Schönplugg, 2001). When values of first and second generation immigrants investigated in terms of the support among family members, it was found that in comparison to second generation members, first generation members give more value to family solidness (Merz et al., 2009). In immigrant families, inter-generational inconsistencies increase during the time as families live in the destination country (Portes and MacLeod, 1996; Nguyen and Williams, 1989; Phinney, Ong and Maden, 2000, cited in Idema and Phalet, 2007).

Importance of the Study

For Turkish immigrants to live in integration without losing their own identity, structural transformations and cultural changes of families has to be studied (Kulaksızoğlu, 2005). Families are the main agents for teaching and transmit-

ting values and cultural characteristics. Therefore, investigation of value characteristics and inclinations of Turkish families living in Germany and observing the conditions that affect them would shed light on the continuation of these value characteristics.

The Aim of the Study

The aim of the study is to investigate the transformation of family values of Turkish people living in Germany.

Methodology

This study was designed as a survey study (Groves et al, 2011). Survey studies are conducted to investigate current conditions of individuals (Creswell, 2012, 2013).

Population and Sampling

The data of the study were collected from 187 Turkish immigrants living in Köln, Germany. Of the total participants, 52 are male while 135 are female. The ages of the participants were ranged from 18 to 72 with a mean of 31.68 ($\pm 12,56$) during the data were collected.

Data Collection Instruments

The data used in the study, was collected by using demographical information form and Family Values Scale.

Family Values Scale (FVS)

In order to determine family values, Family values Scale developed by Ekşi et al (2010) was used. Career sub-scale of Family Values Scale was not included to the study and other 13 subscales with 59 items were used for the study.

Data Analysis and Interpretation

Difference Tests were used to investigate whether subscales of Family Values Scale are differentiated based on demographical variables. Additionally, in order to investigate the effect of those variables on family values, effect size was calculated (Büyüköztürk, 2011).

Findings

Family values of the participants were evaluated with 13 different sub-dimensions. *Mother-child relationship* sub-dimension shows the importance attached to mother for child care, and points to the need for more powerful mother child attachment. Based on the research results, when Turkey-born participants compared to Germany-born participants; when 25-44 aged participants compared to 8-24 aged participants; when students compared to working participants and when married participants compared to single participants it was found that the former group attach more importance to child care function than the latter one.

Relative Relationships subscale points to the importance attached to relative relationships and also point to how bigger families are positively regarded. According to the results, students in comparison to workers, Germany born participants in comparison to Turkish born participants, married for 16-25 year range in comparison to married for 1-5 year, and 26-45 year range participants. Also participants who married for 16-22 years in comparison to the ones married for 22-38 years, participants who have two and more children in comparison to the ones who have only one child give more importance to relative relationships.

Child value dimension of the scale could be interpreted as pointing to the need for the family to focus more on their child caring role. Germany born participants in comparison to Turkish born participants, housewife and students in comparison to workers, 18-24 years aged participants in comparison to 25-44 years aged participants, people who live in Germany for 20-29 years in comparison to 7-19 years, married participants in comparison to single participants and participants who have two and more children in comparison to only one children give more importance to child caring function of the family.

Emotional bond dimension of the scale was evaluated as the increasing emotional bond to the family. Female participants in comparison to males, Germany born participants in comparison to Turkish born participants, 18-24 years aged and 25-44 years aged participants in comparisons to 45-72 years participants, people who live in Germany for 20-29 years in comparison to ones lived for 30-45 years, housewife and students in comparison to workers and single participants in comparison to married people, the former group is found to have more emotional bond to their families than the latter.

View of marriage dimension of the scale show how marriage and marriage institution were emphasized. Based on the results, it was found that married people at 16-22 ages in comparison to the one married at 23-38, and participants

who have two and more children in comparison to the ones who have only one child give more importance to marriage.

Traditional Family Values dimension of the scale show that people regard their families as traditional. The results show that if we compare females to males, Germany-born participants to Turkey-born participants, the former group regard their families more traditional than the latter.

View of Sexuality sub-scale shows to what extent people favor freedom regarding issues related to sexuality. Based on the results, when the male participants compared to female ones, Turkish-born participants to Germany-born participants, workers to housewives, those who have been married 1-5 years in comparison to 6-15 years, 16-25 years and 26-44 years, those who have been married for 23-28 years to 16-22 years and those who have only one child to those who have more children, the first group tend to regard sexuality with more freedom than the latter.

Different Approaches dimension is related to adoption of less traditional values. For this dimension, it was found that males in comparison to females, workers in comparison to housewives and students emphasize more non-traditional values. Additionally, those who married at 23-28 ages and those who have only one child show inclination toward a non-traditional ways.

Decision Making Processes dimension emphasize the democratic/large scale participating decision making process in a family. The results showed that females in comparison to males, those who have been married for 6-15 years in comparison and 16-25 years in comparison to 26-44 years support more democratic and large scale participating in the decision making processes in their families.

Socio-Economic value dimension is related to consideration of the family as rather social and economic structure. Based on the results, it was found that males in comparison to females, Turkish born participants in comparison to German born participants, those who live in Germany for 30-45 years in comparison to those live for 20-29 years, those who graduated from Hauptschule and Realschule schools in comparison to Gesamtsschule schools, married participants in comparison to single ones, workers in comparison to students consider their family as more social and economic structure.

Violence dimension is related to considering “domestic violence” as legitimate. Males in comparison to females, married immigrants in comparison to single ones, workers in comparison to students consider domestic violence as more legitimate.

Discussion

This research aims to investigate whether family values show difference based on gender, age, place of birth, educational level in Germany, duration of living in Germany, work status, marital status, and duration of marriage, the age of marriage, number of children, couple's work status, income among Turkish immigrants in Germany. The study was conducted as a survey design and family values investigated based on some demographical variables.

Earlier studies showed that, child rearing styles are affected by culturalization characteristics. (Durgel and Yağmurlu, 2014; Güngör, 2014). In Turkish community family and relative bonds are very powerful and it could be inferred that collectivism is more appropriate than individualistic perspective to describe Turkish community (Hofstede, 2001). Berry (2008) states that culturalization brings homogeneity, yet, globalization could weaken the cultural values and ultimately cause assimilation. Those risks are broadly accepted by authorities.

As a result of globalization, psycho-social, cultural and economic changes further cause Turkish community to become more individualistic in their attitudes, values, ego definitions with no respective decrease in their relationality (Kağıtçıbaşı 1996, 2010, 2014, Karakitapoğlu-Aygün and İmamoğlu, 2002).

Mother-child relationship, relationships with relatives, value of children, traditional family values, faith, woman roles and regard of marriage sub dimensions could be considered as a reflection of traditional family values. Generally, females, Germany born Turkish immigrants, those who have two or more children, those who married relatively earlier, housewives and students have traditional family values and tend to preserve them.

The obtained results in this study showed that those immigrants who are in close interaction with German society become more distant from their traditional family values. Additionally, getting married earlier, having more children facilitate perpetuating traditional family values. More studies are needed in order to get better insight on understanding the transformation of family values of Turkish immigrants. Additionally, comparative studies between Turkey and Germany provide important information on this topic.

Keywords- Turkish Immigrants in Germany, Immigrants, Family values, Culturalization, Change of values